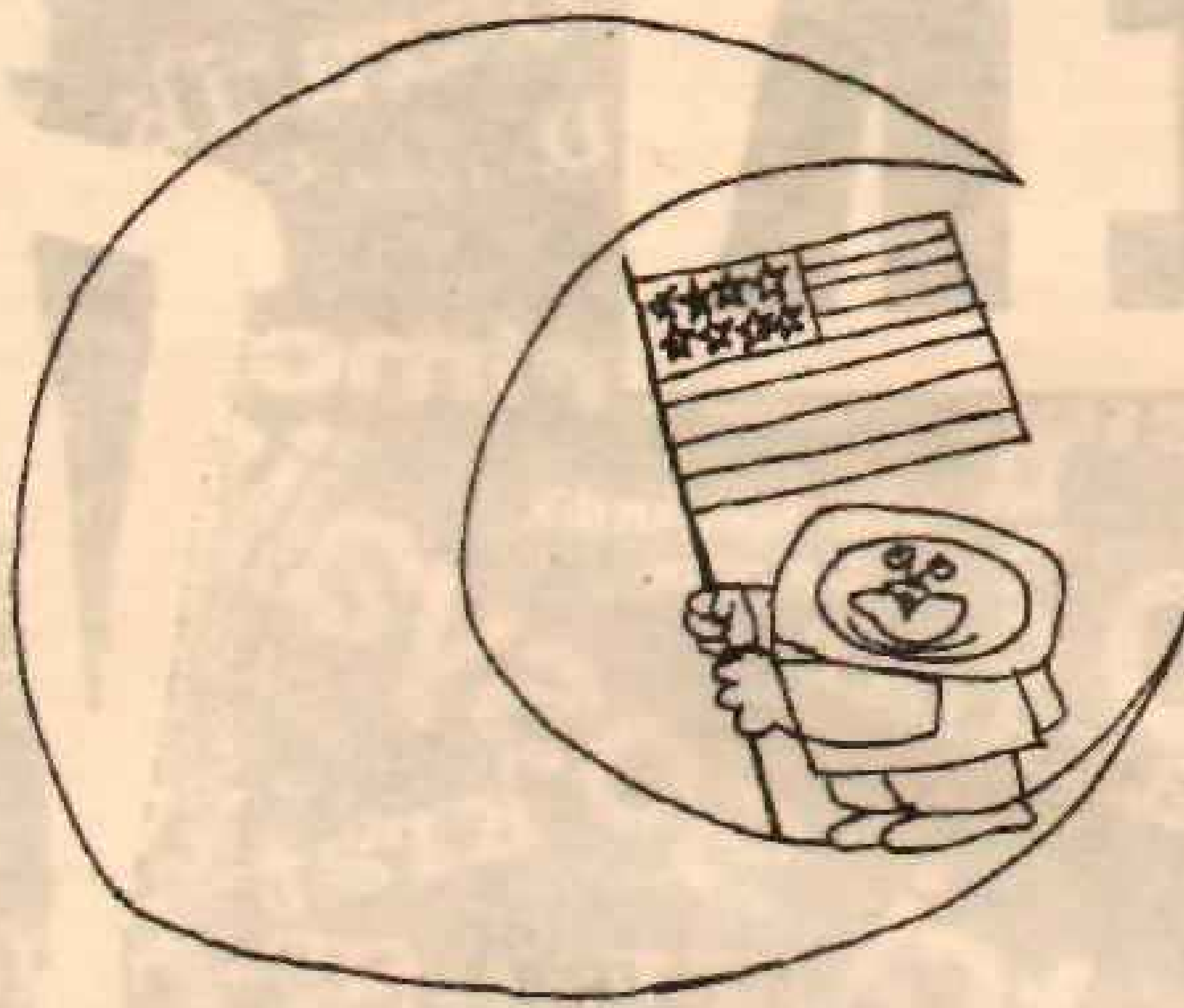
11 Agustos 1969

EMEK

SOSYALİST TEORİDE ZORLAMALAR

8

Karar Teşkilâta Bırakılmalıdır

Türkiye İşçi Partisi Genel Yönetim Kurulu 2 Ağustos 1969 günü Ankara'da gündemindeki «Merkez Kontenjanı» konusunu müzakere etmek ve bir karar almak için olağanüstü olarak toplanmıştır.

Parti'nin son olağanüstü kongresinde, seçimlerde merkez kontenjanı kullanılıp kullanılmayacağına, kullanılacaksa hangi illerde kaç adaylık için olacağına, yeter sayıda aday-adayı başvurmamış illerde önseçim yapılıp yapılmayacağına karar verme yetkisi Genel Yönetim Kurulu'na tanınmıştır. Bunlarla birlikte Genel Yönetim Kurulu kontejan adaylarının ve önseçim yapılmayan illerdeki bütün adayların seçimini bizzat kendisi yapacaktır. Bilindiği gibi, bu yetkiler daha önce Merkez Yürütme Kuruluna aitti. Bugünkü durumda, Genel Yönetim Kurulu böyle bir yetkiyi Parti hayatında ilk defa kullanmaktadır.

Partinin çalışma usulüne göre Merkez Yürütme Kurulu Genel Yönetim Kurulu'na bir öneri ile gelir. Bu defa da böyle olmuş, Merkez Yürütme Kurulu, Genel Yönetim Kurulu'na 19 ilde 23 merkez adayı gösterilmesi önerisi ile gelmiştir. Yani Merkez Yürütme Kurulu kontenjan kullanılmasını, ve hem de 450 milletvekilliği adaylığı için kanunun tanıdığı üst sınır 23 olduğuna göre bu yetkinin sonuna kadar kullanılmasını, istemiştir.

Genel Yönetim Kurulu'nun bir kısım üyeleri (bunlar Merkez Yürütme Kurulu'nun tavsiye listesi dışından seçilmiş üyelerdir) bu defaki Milletvekilleri seçimine mahsus olmak üzere merkez kontenjan adayı gösterme yetkisinin kullanılmaması, Parti Genel Başkanından itibaren her üyenin ve Parti adayı olmak isteyen Parti üyesi olmayan istekli vatandaşların önseçimlere katılmaları görüşünü Parti'nin bugün içinde bulunduğu şartlar bakımından gerekli ve yararlı olacağı düşüncesiyle savunmuşlar, çeşitli yönlerden yaptıkları uyarı ve açıklamalardan sonra, muhalif oy kullanarak, Merkez Yürütme Kurulu'nun önerisine katılmamışlardır. Buna rağmen Merkez Yürütme Kurulu'nun önerisi oy çoğunluğu ile geçmiştir.

Merkez Yürütme Kurulu'nun kabul edilen önerisine göre, İstanbul'da 4, Ankara'da 2 ve diğer 17 ilde (İzmir, Manisa, Malatya, Zonguldak, Kars, Adana, Yozgat, Çorum, İçel, Sivas, Gaziantep, Maraş, Tokat, Konya, Samsun, Aydın ve Ordu illerinde) birer merkez adayı gösterilecektir.

Partinin 1965 seçimlerinde milletvekili çıkardığı ve en çok oy aldığı, ve yine 2 Haziran 1968 Seçimlerinde en fazla varlık gösterdiği iller üzerinde yaptığımız basit bir inceleme, Partinin önümüzdeki seçimlerde milletvekili çıkarmak bakımından en umutlu olabileceği illerin hepsinin bu listeye dahil edildiğini göstermektedir. Kaldı ki, kontenjan kullanılacak illerin tespitinde uygulanan ölçünün sadece seçim şansının mevcudiyeti olduğu yetkililerce de açıkça ifade edilmiştir.

Partinin kaç milletvekili çıkarabileceğini bugünden bilmek mümkün olmamakla beraber, bu illerde merkez kontenjanlarının kullanılması halinde, seçtirilebilecek milletvekillerinin yüzde yüzünün merkezin tayin edeceği kimseler olacağı apaçık bir şeydir. Ve bu çok önemli bir noktadır. Çok önemlidir; çünkü, sonuç bu olursa, milletvekillerimizin hiç birini mahallî teşkilât, yani teşkilâttaki parti üyeleri seçmiş olmayacaktır. Böyle bir durum ise, açıktır ki, teşkilâta hiç bir önem vermemek, hiç bir hak tanımamak, onu bir kenara itmektir.

Partinin alacağı oy sayısını arttırmak ve bunun bir sonucu olarak mil-

letvekili sayısını çoğaltmak zorunda olduğu ve ayrıca 1965 seçimleri sırasındaki birlik ve beraberliğine sahip bulunmadığını dost ve düşman herkesin bildiği bir zamanda, teşkilâta hem mutlak olarak hiçbir söz hakkı tanımamak ve hem de ondan «şevkli çaba» göstermesini istemek ve beklemek *mümkün değildir.*

Partilere merkez kontenjanı kullanma yetkisi tanınmasının mantığı aslında şudur : Parti genel merkezleri, kendileri için değerli, yararlanılabilecek uzmanlık veya yetenekleri olan ve fakat teşkilâtlarınca tanınmayan bazı aday-adaylarına sahip olabilirler. Bu kimselerin önseçimlerde kazanma şansları diğer aday-adaylarına oranla zayıf olabilir. Oysa, seçilmeleri yararlıdır. Ve hattâ bazı hallerde yalnız yararlı değil, gereklidir. Kontenjan usulü parti merkezlerine bu gibi kimseleri seçtirme imkânını sağlamaktadır. Bu mülâhaza TİP dahil, bütün partiler için geçerli bir mülâhazadır.

Kontenjanla ilgili ve diğer partiler için hemen hemen hiç önemli olmadığı halde TİP gibi bir parti için önem taşıyan bir başka mülâhaza şudur : Özellikle mahallî örgütlerin tam oturmadığı illerde Partiyi, şu ya da bu sebeple ve nasılsa ön sıraya çıkıp milletvekili olmanın eşiğine gelmiş, ne var ki temsil niteliğinden yoksun, kendisinden yapması beklenecek görevleri yerine getirme yetenekleri olmayan, sonradan şu ya da bu şekilde zararlı olabilecek kimselerden imkân ölçüsünde korumaktır.

Bu mülâhazaların her ikisi de prensip olarak doğrudur. Ancak prensipler somut durumların ışığında değerlendirilir. Bugün 23 kontenjanın kullanılması yukarıda belirtildiği gibi seçilecek milletvekillerinin küçük bir kısmının değil fiilen tamamının merkezden tayini sonucunu doğuracaktır ki, bu her hal ve şartta kabul edilemiyecek bir sonuçtur. Kaldı ki, Partimizin bugün içinde bulunduğu buhranlı dönemde kontenjanların sözü edilen prensiplere uygun bir şekilde kullanılmayacağı ,Parti içi partizanlık aracı olacağı şüphesi hiç bir şekilde zihinlerden silinemiyecektir.

Öte yandan, milletvekilliği kazanılabilecek iller tabii olarak nisbeten oturmuş *illerdir.* Millî bakiye sistemi kalkmış olduğuna göre, hiç umulmayan illerden sürpriz milletvekilleri çıkması ihtimali kalmamıştır. Bu yüzden yukarıda belirtilen ikinci mülâhazada söz konusu olan tehlike önemini kaybetmiştir.

Bu nedenlerle Ekim seçimleri için hiç kontenjan kullanılmamasında büyük parti yararı vardır. Her ne kadar Genel Yönetim Kurulu kullanmaya *karar vermişse de sırasını tesbit etmediğine göre,* bütün illerde önseçim yaptırmak ve alt sıralarda kullanmak suretiyle aynı yararları yine de sağlayabilmek imkânı mevcuttur.

Şimdiye kadar defalarca ileri sürülen, sosyalizmin aşağıdan yukarıya kurulması, tabanla devamlı ve karşılıklı alışverişin sağlanması, Parti örgütünün emekçi halk tabanına oturtulması görüşlerinin gerçekleştirilmesinde önseçimlerin yapılmasının önemli bir yeri vardır. Seçilmesi muhtemel bütün miletvekili adaylarının kontenjanla tepeden inme tayini bu görüşlerle taban tabana zıttır. Ayrıca, ön seçimler mahallî teşkilâtta yaratacağı *hareket, teşkilâta güven gösterilmesi* ve Parti üyelerini şevklendirmesi bakımından büyük önem taşır.

Ancak yukarıda belirttiğimiz hususların gerçekleşebilmesi önseçimlerin sıhhatli bir şekilde yapılmasına bağlıdır. Bunun ön şartı, Partinin, henüz sosyalist ahlâk ve disiplinin yeteri kadar yerleşmemiş olmasından, menfaat veya bilgisizlik sebebiyle alet olarak kullanılabilecek durumda *kimseler bulunabilmesinden, kendilerine* Partinin yönetiminde önemli yerler ve yetkiler verilmiş kimselerin bu yetkilerini kendi kişisel çıkarları için kötüye kullanabilmeleri imkân ve ihtimalinden arınmış ve kurtulmuş olmasıdır. *Şüphesiz, bunların önceden* sezilip önlenmesi mümkündür. Tüzük üst kademe yöneticilerine bu konuda geniş yetkiler tanımış, görev ve sorumluluklar yüklemiştir.

İşte bütün bu düşünceler dolayısıyladır ki, bu seçimlerde Parti Genel Başkanı dahil bütün üst kademe yöneticilerden adaylığa istekli olanların kontenjana *iltifat etmeyip* önseçimlere girmeleri bir zorunluluk olmaktadır. Bugün Partinin birlik ve beraberlik durumu yaralıdır. Kontenjanların kullanılması bu yarayı asla iyileştirmeyecek aksine daha da işletecektir. Oysa, bu *buhranlı* dönemde bütün üst kademe yöneticilerinin ve farklı görüş temsilcilerinin hepsinin önseçime katılmaları ve sonuçlar üzerinde en ufak bir gölgeye yer bırakmayacak şekilde yapılacak bir önseçimde bütün Parti üyelerinin hakemliğine başvurmaları ve bunun sonucunu içtenlikle kabul etmeleri gerekir.

Biz, bugünkü yönetimin, işbasına geldiği günden bu yana, Parti için yararlı ve isabetli olmayan kararlar almış, Parti birlik ve beraberliğini koruma sorumluluğunun gereklerine uygun düşmeyen davranışlarda bulunmuş olmasına rağmen önümüzdeki sorumluluk günlerinde, Partiyi eski gücüne kavuşturacak, yeni bir hız ve *hamle dönemine girmesini sağlıyacak* tarihin gelişme çizgisi üzerinde salim ve doğru yolu bulmaya çalışacağını ve bulacağını ummak istiyoruz.

EMEK, bütün Parti üyelerinin ve Partinin başarısını dileyenlerin en iyi sonucu alabilmek için, her konuda olanca güçleriyle elibirlik çaba göstermeleri gerektiği görüşündedir ve bu görüşünü daha evvel açıklamış bulunmaktadır. *Bu konuda Partinin büyük* kongresinden sonra en yetkili organı olan Genel Yönetim Kurulu'nun her bir üyesine ağır sorumluluklar düşmektedir. Ve bu sorumluluğun gerektirdiği titizlikle karar alabildikleri taktirde ve ölçüde görevlerini yerine getirmiş olacaklardır. Biz, bu gazete etrafında toplanmış Partili sosyalistler olarak, bugün bu hatırlatma ve uyarmada bulunmayı, yerine getirilmesi zorunlu ve kaçınılmaz bir ödev sayıyoruz.

EMEK

SERMAYE SALDIRIYOR

Her gün biraz daha yoğunlaşan ve kanlı olaylarla sonuçlanan işçi hareketleri, yurdumuzdaki emek-sermaye çelişkisinin gittikçe keskinleştiğinin en açık ve kesin belirtileridir. Bunlar bir yandan işçi sınıfının sermayedar sınıflara ve düzene karşı tepkilerini, öte yandan sermayenin işçi hareketleri karşısındaki huzursuzluğunu (Bkz. EMEK sayı 6, İktidarın Baskı Çabaları) göstermektedir.

Biryandan çeşitli parti liderleri «kalkınma» yahut «fukaralık» edebiyatı ve sözüm ona ilericiler asker-sivil aydın kadro şakşakçılığı yaparlarken, öte yandan Türkiye işçilerinin düzene karşı direnme hareketleri giderek büyüyen bir hız ve yoğunluk kazanmaktadır.

Son birkaç ayın olaylarından hemen aklımıza geliverenler : Amerikan İşyerleri Grevi, Horoz Çivi, Simko, Skoda-Cava, Otopar, Pirelli, Efes, SAE, Ankara Belediyesi İmar Müdürlüğü, Hoechst'taki grev ve direnişlere ek olarak, Krom Magnezit Fabrikası ve Alpagut Linyit İşletmesindeki işgallerdir. Alpagut olayı işçilerin üretime devam edip, üretimi % 50 artırmalarıyla ayrı bir önem taşımaktadır.

TÜRK DEMİR DÖKÜM FABRİKASI OLAYI

On gün kadar önce ise, Koç'un Türk Demir Döküm Fabrikası, haklarını birtürlü alamayan ve olmadık baskılara uğrayan 2300 işçisi tarafından işgal edilmiştir. İşgal nedenlerinden bazıları şunlardır : saatte 190 kuruşluk ücretin artırılması, işçilerin istedikleri sendikaya girme özgürlüğü, genel müdürün tehditlerine ve şiddet kullanma olaylarına karşı tepki, mücadeleci arkadaşlarının işten atılmasını protesto... Ve de asıl bir grev kararı almak ve uygulamak haklarının -toplu sözleşme bitmediği için- olmayışı (bir grev kararının da ne kadar uzun zamanda alınabildiği ayrı bir konu).

İşgalin nesnel gerekçeleri bunlardır ve işçiler keyflerinden değil, keskinleşen emek-sermaye çelişkisinin bir sonucu olarak işgale gitmişlerdir.

Ne var ki, bunlar sermayenin umurunda değildir. Sermaye işçi hareketlerinden, şeytan görmüş gibi, ürkmektedir. Öğrencilerin aylarca okulları işgaline ses edilmeyebilir. Ama, kısa ve uzun süreli sonuçları doğrudan doğruya sermayeyi tehdit eden işçi hareketleri «müsamaha» kabul etmez.

Bunun için Türk Demir Döküm Fabrikasının 2300 mücadeleci işçi tarafından işgali, derhal en sert tepkilere yol açmıştır. 5 Ağustos günü sabahın köründe toplum polisi dört koldan fabrikaya saldırtılmıştır. Fakat kararlı işçi direncini kırmak mümkün olmamış, dışarda bekleyen akrabalarının da yardımıyla işçiler toplum polisini püskürtmüşlerdir. Gazetemizin baskıya verildiği sırada duruma jandarma birlikleri müdahale ederek fabrikayı abluka altına almışlar ve daha sonra yapılan çağrı üzerine işçiler fabrikayı boşaltmışlardır. Olayların nasıl gelişeceği belli değildir.

Yüz kadar işçi ve polisin yaralandığı çatışma, sermayedar sınıfın, işçilere en zorba ve şiddetli yoldan bir saldırısıdır. İşçi hareketlerine karşı açık bir tahammülsüzlüğü göstermektedir. İşçiler ise, bin türlü belâyı göze almaktan çekinmemişlerdir. Kanlı bir çatışmanın doğal sonucu olan; ölümü, yaralanmayı, hapsi göğüslemeye kararlı bir şekilde hareket etmişlerdir. Onları böyle davranmaya zorlayan kahredici bir baskı ve isyan ettirici haksızlıklar olabilir ancak. Bıçağın kemiğe dayandığının, emek-sermaye çelişkisinin yoğunlaştığının işaretleridir bunlar. Çelişki keskindir ve bugünkü kanuni sınırlar yumuşamasını büsbütün güçleştirmektedir.

Sarı sendikalarla hakim sınıf iktidarlarının kabul gününü işçi bayramı ilân ettikleri kanunlar işçiler için deli gömleği olmaya başlamıştır. Nitekim çatışmadan sonra, fabrika müdürünün, patronu haklı göstermek için verdiği demeçte kanuna sarılması, kanunun işçi mücadelesinin önündeki en büyük engellerden biri olduğunun bir başka somut delilidir. İşçi mücadelesi bu kanunları yırtacak düzeye ulaşmıştır. İşçi mücadelesinin önümüzdeki somut hedeflerinden biri, artık bu kanunlar olmak zorundadır.

İşçileri ekmek kavgasına mahkûm ederek, sarı sendikalara girmeye zorlayarak, (bunu da gene müdürün demeci doğrulamaktadır) üzerine polis göndererek işçi mücadelesi önlenemez. Bu mücadele devam edecek ve giderek gerçek devrimci bir raya oturacaktır. Ekonomik mücadeleler birgün siyasi mücadelelere dönüşecektir. Kavel'den Singer'e oradan bu son olaya kadar uzanan zincirdeki mücadeleler boşuna olmamıştır. Bunlar işçi sınıfının engin gücünün farkına varmaya doğru yol aldığının aydınlık müjdecileridir.

YAŞASIN İŞÇİ MÜCADELESİNİN ZAFERİ!
YAŞASIN SOSYALİST TÜRKİYE!

DOĞU MİTİNGLERİ

Son haftaların en önemli yığın hareketlerinden biri de şüphesiz ki Doğu mitingleriydi. Ezilen doğu emekçileri, binler, onbinler halinde kasaba kasaba, kent kent toplanıp yasal haklarını kullandılar, ard arda düzenlenen mitinglerde dert ve isteklerini dile getirdiler.

Önce Urfa'nın bir sınır kasabası olan Suruç, sonra da Hilvan'da «Açlık ve Yoksulluk» mitingleri yapıldı. Bunları Varto, Van, Siverek ve diğer mitingler izledi. Mitingleri düzenleyenler ya da konuşmacılar saatlerce sorguya çekildi, polis baskısıyla karşılaştı; örneğin muhteşem Siverek mitingi çevre illerden getirilen yüzlerce toplum polisinin kontrolü altında geçti. Mahalli sosyalist aydın ve emekçilerin önayak olduğu bu mitingler önümüzdeki haftalarda birbirini izleyecek ve toplanan halk yığınları egemen sınıfların, oportünist politikacıların ve emekçilerin gücü ne inanmayan şoven küçük burjuva sosyalistlerinin suratlarına devrimci varlıklarını haykıracaklardır.

BU HAREKETLER İHTARDIR

Anadolu'nun en ücra kasabalarında bir araya gelen emekçi yığınları, adı duyulmamış bir maden ocağında yönetimi ele geçirip bir ayda üretimi % 50 arttıran 650 işçi, bir fabrikada 2300 işçinin katıldığı bir işgal ve bunun gibi daha nice yığın hareketleri. Artık Türkiye'nin çeşitli yerlerinde on binlerce işçi işverene karşı direnişe geçmekte, köylüler devrimci seslerini çeşitli eylemlerle duyurmaktadır.

Bütün bunlar, egemen sınıflara ve kendilerini sosyalist sanarak emekçi sınıflar adına kültçük burjuva vesayeti peşinde koşan, fiyakalı lâkâplar takınıp, adını çaldığı sınıfı inkâr eden bir avuç umutsuz sözde devrimciye yöneltilmiş ihtarlardır.

YAŞASIN İŞÇİ VE EMEKÇİLERİN DEVRİMCİ İKTİDARI
YAŞASIN SOSYALİST TÜRKİYE

BÖLÜCÜLÜĞE VE KAVRAM ANARŞİSİNE HAYIR!

KARAR :

«Aydınlık ve Türk Solu çevresinde birleşmiş bir gurup solcu küçük burjuva entellektüeli, isteyerek veya istemiyerek, emperyalizme, sol cepheyi bölmekte, yardımcı olmaktadırlar. Bunlar bilimsellikten uzak bazı tantanalı sözlerle sosyalist terminolojiyi altak bullak ediyor, kavram anarşisi yaratıyorlar.

Sosyalist literatürde şu kavramlar vardır :

1 — Burjuva Demokratik Devrimi : Asilleri iktidardan indirerek burjuvayı iktidara geçirir.

2 — Antikapitalist geçiş dönemi : Burjuvayı iktidardan indirerek işçi önderliğinde halk iktidarını kurar, adım adım kapitalist üretim tarzını tasfiye ederek, bütün üretim araçlarının kollektifleştirileceği sosyalizmi hazırlar.

Aydınlık ve Türk Solu oportünistleri ise Milli Demokratik Devrim diye birşey tutturmuşlar ve bununla bazan Burjuva Demokratik Devrimini, bazan da antikapitalist geçiş dönemini kastediyor, işlerine geldiğince kavramların birinden diğerine atlayarak läf cambazlığı yapıyorlar.

Öte yandan oportünistler, emperyalizme karşı savaşta hangi eylemlerin yürütülmesinin gerektiğine dair hiçbir elle tutulur olumlu tasarı getirmiyorlar. Eylemleri sadece antiemperyalist savaşı gerçekten yürütmekte olan çevrelere yönelmiş yıkıcı saldırılardan ibaret kalıyor.

Bunlar Avrupadaki toplumcu hareketide parçalamağa çalışmaktadırlar.

Türk Toplumcular Ocağı, Avrupa Türk Toplumcular Federasyonu 1969 İkinci Yönetim Kurulu bağlayıcı kararı ışığı altında, her türlü sağ ve sol oportünizme karşı savaşmayı görev bilir.»

Toplumcu Selâmlar.

TÜRK TOPLUMCULAR OCAĞI
Yönetim Kurulu
Berlin 5.7.1969

İZMİR İL YÖNETİM KURULU YENİDEN KURULDU

Milletvekili adayı olmak isteyen üyelerinin istifası ile düşmüş bulunan İzmir İl Yönetim Kurulu bizzat Genel Başkan tarafından yeniden kurulmuştur. Son Ege gezisinde İzmir'e de gelen Genel Başkan kendisine bağlı olduğuna inandığı partililerle, kaldığı otelde temaslar yapmış ve Başkanlığa İsmail Şentürk'ü getirmiştir. Yeni Yönetim Kurulunda «aydın»ların yokluğundan yakınanlara da «İzmirde namuslu aydın olmadığını» söyliyerek kayıtsız şartsız kendisine bağlılık demek olan yeni bir namus ölçüsü koymuştur.

Daha sonra kendisini ziyaret edenlere yeni seçim taktiğini açıklayarak, şehirlerde ve işçi *sınıfı içinde boşuna çalışmaktansa* köye gidileceğini, çünkü, Türkiyede kristalleşmiş (!) bir işçi sınıfı olmadığını, köy proletaryasının daha hızlı uyandığını söylemiştir.

Bu temaslardan sonra Genel Başkan İzmir köylerine yapılacak gezi tekliflerini reddederek Balıkesire doğru İzmirden ayrılmıştır.

Yeni Yönetim Kurulu Genel Başkandan aldığı direktiflerin ışığında basına aşağıdaki bildiriyi vermiştir :

«KÖYLERİMİZ ÇOK HIZLI BİR UYANIŞIN İÇİNDEDİR»

Türkiye İşçi Partisi il yönetim kurulu, İsmail Şentürk başkanlığında müteşebbis heyet olarak kurulmuştur. Müteşebbis heyet milletvekili seçimleri münasebetiyle yönetim kurulundaki adayların istifalarından doğmuştur.

Müteşebbis heyet başkanı İsmail Şentürk, bu münasebetle verdiği demeçte, «Köylerimiz çok hızlı bir uyanışın içindedir.» demiştir. Şentürk sözlerine özetle şöyle devam etmiştir :

«Köy proletaryası kendisini sömüren, horlayan, devlet dairelerinden, hastahane kapılarından kovan ağa - komprador-bürokrat üçlüsünün durumunu her geçen gün biraz daha anlamaktadır. İşçi sınıfı içindeki uyanış, köylüye göre daha azdır. Türkiye geri bırakılmış bir ülke olduğundan, kristalleşmiş bir işçi sınıfından söz edilemez. Zaten işçilerimizin büyük bir kesimi bir ayağı köyde olan emekçilerdir. Bu bakımdan TİP İzmir il örgütü, özellikle köylerde çalışacaktır. Merkezdeki çalışmalarımız genellikle gecekondu semtlerinde ve yoksul halkımızın yaşadığı mühitlerde olacaktır.» (Dem. İzmir)

KÜTAHYA SENDİKACILARI

Türkiye İşçi Partisi Kütahya teşkilâtı, gayretli ve yiğit arkadaşların didinmeleriyle, geçen ay içinde kurulmuştur.

Kütahya da kuruluşu yıkmak için hemen çeşitli fırıldaklar çevrilmeğe başlanmıştır. Bu yerin mülki erkânı da partiyi çökertmek için ne mümkünse onu yapmıştır. Yadırgamıyoruz.

Derken, İşçi Partisi Kütahya teşkilâtını çökertmek için, Kütahyalı sendikacılar da harekete geçmişlerdir. Öyle ki, bu sendikacılar kendi aralarında toplanıp akıl almaz bir bildiri yayınlamışlardır. Bildirilerinde : «...bizim fikir ve ideallerimizle bağdaşmayan T.İ.P. nin ve onun zihniyetinin karşısındayız...» diyen sendikacılar, cehalet ve ihanetin korkunç örneklerini vermişlerdir.

Bunu, bu sendikacıları utandırmak için yazmıyoruz. Çünkü utanmayana ayıp yoktur. Sendikacılarımızı s o r u m l u luk duygusundan ve bilinçten bu kadar uzaklara sürükleyen ve son zamanlarda : «Orta yer de sipsivri kaldım» diye yakınan Halil Tunç'a bir şey demek için de yazmıyoruz. Sadece, bu marifeti gösteren sendikacıları Türkiye işçilerine ve ilerici kamu oy'una duyurmak için yazıyoruz.

İstanbuldan bir doktorun Kütahya'ya yolu düşer. Doktor, adam kişidir. Orada candan bir ahbabıyla oturup konuşmaya dalar. Konuşma yurt ve dünya sorunları üzerinedir.

Bu sırada yanlarına biri gelir. Gelen bir sendikacıdır. Konuşulanları dikkatle dinler. Söylenenlerle bayağı ilgilenir. Doktor, bir sendikacının bu ilgisine çok sevinir. Nasıl sevinmesin ki... Sendikacı, tutar doktoru sendikasına davet eder. Doktor kalkar gider. Sendikacı kendisine kahve ısmarlar. Doktor hem kahveyi içer ve hem de insanlık meselesi üzerine konuşmasına devam eder. Sendikacı bir taraftan dinler, bir taraftan da yan odaya gidip gelip bir yerlere telefon eder. Ciddiye alınmadığı bellidir ama, o ısrarla devam eder.

Az sonra sendikaya bir polis gelip doktoru emniyete davet eder. Sendikacı, doktoru : «komünist propagandası yapıyor» diye şikâyet etmiştir.

Gerçekte orta yerde hiç bir şey yoktur. Ama sendikacı öylesine sıfır ayar bir sendikacıdır ki, bunu yapar.

Bunu da sadece işçilere ve ilerici kamu oyuna duyurmak için yazıyoruz.

GÖRÜNÜŞE ALDANMAYIN

«Politikacı nedir?» diye sorulduğunda, insanın aklına, artık iyiden iyiye beylikleşmiş olan şu tanım gelir : **siyasete geçim kapısı gözüyle bakan, ağzından çıkanı kulağı duymayan, çok lâf edip de sürümden kazanmaya çalışan kişi.** Bu durumda, politikacı, özellikle seçim öncelerinde, ciddiye alınmaması ve ettiği sayısız yarım-ağız lâflara kulak asılmaması gereken bir kişi olarak belirmektedir.

Bu tanım ne dereco geçerlidir? Bu tanımın sonucunda şekillenen «umursamazlık» tutumu doğru mudur? Şunu hemen belirtelim ki, bu tanımı sanki ıspatlamak-istermişçesine edilen bütün anlamsız-görünüşlü sözlere rağmen, politikacının söylediği birşeyler, eski de olsa anlamlı şeyler vardır. Bu sözlerin neler olduğunun anlaşılabilmesindeki bütün mesele, **nereye** bakılacağının ve **nasıl** bakılacağının bilinmesidir. Politikacının peşpeşe sıraladığı saçma sapan görünüşlü sözlerden onun gerçekte ne söylediğini, düşünce yapısını, dünya görüşünü vb. çıkartmak istiyorsak, yapılacak iş, o sözleri söyleyeni, söyledikleriyle değil, **söylemedikleriyle,** yani «maskeledikleri» ile yargılamaktır. Örnek mi istiyorsunuz? Alın size en canlısını :

● Bir politikacı, Karacabey'de yaptığı bir konuşmada, **«..Türk köylüsünün zihnini çelmek isteyenler olacak. Bugüne kadar Türk köylüsünün karşısına çıkmamış olanlar 'seni soyuyorlar' diyecekler. Elde avuçta ne var ki soyulacak? Türkiye'de soyulmayacak tek yer varsa o da Türk köylüsüdür..»** (Milliyet, 8 Temmuz 1969) diyorsa; yine aynı politikacı, Isparta'da, **«..Maksadımız zengin olmaksa, zenginliğe düşman olamayız. Sen fukara, ben fukara, neyi taksim edeceğiz..»** (Cumhuriyet, 13 Temmuz 1969) diye konuşuyorsa; ve yine aynı politikacı, yine Isparta'da, köy kadınlarına, **«..Fukaralığı mezara gömmenin yollarını arıyoruz, tarihe karıştıracağız. Söyleyiniz beylerinize, size birer buzdolabı alsınlar..»** (Akşam, 14 Temmuz 1969) diye tavsiyelerde bulunuyorsa, biliniz ki, o politikacı, ağzından çıkanı kulağı duymayan ya da karşısındakilerle alay eden birisi değil, 1. zenginlikle yoksulluk arasındaki sebep-sonuç ilişkilerini, sömürüyle (kendi deyimi «soyma»dır) yoksulluğun aslında aynı madalyonun iki yüzü olduğunu **bilinçli bir şekilde** örtbas eden, 2. bir yandan tüketim düzeyindeki yükselmelerin (buzdolabı almak gibi) sonucunda sömürünün (kendi deyimi «fukaralık»tır) yok olacağı uyutmacasını öne sürerken, öte yandan kapitalist özel mülkiyeti (kendi deyimi« zenginlik»tir) herkes için ulaşılması gereken bir «dokunulmaz hedef» olarak gösteren bir burjuva sözcüsüdür.

● Bir politikacı, «Fabrika yapın, vazifeniz zaten, aç geziyoruz» diye bağıran Çankırılı'lara, **«..Siz oradan, ben buradan konuşmakla fabrika yapılmaz..»** (Cumhuriyet, 31 Temmuz 1969) diye cevap veriyorsa; yine aynı politikacı, Burdur'da kendisini «Hurmansız dermansız kaldık» dövizleriyle karşılayanlara **«..Parkla oturmakla memleketin dertleri halledilmez. Öyle olsaydı, büyük bir park yaptırır, hep beraber otururduk..»** (Cumhuriyet, 17 Temmuz 1969- diyorsa; yine aynı politikacı, Bolvadin'de, konuşmasını sık sık kesip «İş isteriz, biz de kalkınmak istiyoruz. Bizi kahve köşelerinden kurtarın» diye bağıranlara **«..İşiniz vardı da biz mi elinizden aldık? Işığınız vardı da biz mi söndürdük? Hep bir ağızdan bağırmakla memleket kalkınıyorsa hadi bağıralım..»** (Cumhuriyet, 13 Temmuz 1969) gibi karşılıklar veriyorsa, biliniz ki, o politikacı, ne yaptığını bilmeyen bir şaşkın kişi değil, 1. temsil ettiği komprador kapitalizminin iflasını gören ve kitlelerin bilinçlenme hızını frenlemenin zorunlu olduğunu anlayan, 2. kapitalist düzenin başarısızlığa uğramasındaki sorumluluğu, kapitalist düzenin kendisine değil, devamı olduğu kapitalist iktidarlar dizisinin önceki halkalarına yükleyen ve kendisiyle birlikte kapitalizmin de ömrünü uzatmaya çalışan, 3. uyanan kitleleri, açık mücadele yoluyla birşey kazanılamayacağına ve bütün sıkıntıların zamanla kendileri tarafından çözülebileceğine inandırmaya çabalayan bir burjuva sözcüsüdür.

● Bir politikacı, Hereke'de, bir çimento fabrikasının açılışı sırasında, **«..Bu tesisler... bizim Türk özel teşebbüsüne olan, daha doğrusu Türk vatandaşının gücüne olan inancımızı teyit etmiştir..»** (Milliyet, 30 Tomuz 1969) diye konuşuyorsa, biliniz ki, o politikacının dili sürçmemiş, aksine, vatandaş deyiminden ne anladığını ortaya koymuştur. Aynı politikacının, sabahtan akşama kadar «vatandaşın emrinde ve hizmetindeyiz» diyen banka ilânlarına benzemeye çalışması, gerek kendisinin ve gerekse iktidarın, «özel teşebbüsün emrinde ve hizmetinde» olduğuna yeter delil sayılmalıdır.

● Nihayet, bir politikacı, toprak işgallerinin olduğu bir Elmalı'da, köylülere, **«..Birbirimizi yemiyelim. Birbirimizi yiyerek karnımızı doyuramayız. Kanunlara saygısızlık size her zaman zarar getirir. Vatandaşı kışkırtanlar var... Biz mülkiyeti müdafaa ediyoruz... Değer pahası ödenmeden kimsenin elinden toprağı alınamaz... Başınıza dert açmayın... Kardeş kardeşe geçinin. Bugün bana, yarın sana..»** (Cumhuriyet, 19 Temmuz 1969) diyorsa; yine aynı politikacı, Yarımca-da, **«..Hürriyetsizliği özleyen varsa, bunlar senin tepene çıkacaktır. Ne ilâcın yok, ne de açım diyebileceksin. Tepene çıkıp oturan adamın nasıl yaşadığını da konuşamayacaksın..»** (Milliyet, 3 Temmuz 1969) diye konuşuyorsa; ve yine aynı politikacı, İstanbul'da, **«..Türk iş adamlarının çoğu sıfırdan başlayarak bugünkü duruma gelmişlerdir... Fukaralık taksim kabul etmez. Kabiliyeti, gücü olana yol açıktır..»** (Akşam, 30 Temmuz 1969) diyebiliyorsa, biliniz ki, o politikacı, 1. kapitalizmin orman kanununu sürdürmek için önce inandırma yoluna ve o işlemezse de kanun ve şiddet yoluna başvurulacağını söyleyen, 2. burjuva hak ve özgürlüklerinin asıl olduğunu, bunlarla yetinilmesi gerektiğini belirten, 3. kendisine dokunulmadığı ve verilenle yetinildiği sürece (kendi deyimi «bugün bana yarın sana»dır) herkesin zengin olabileceği uyutmacasını tezgahlayan, bir yandan sömürü düzenini meşrulaştırırken, diğer yandan herkesin sömürebileceği (kendi deyimi «zenginleşmek»tir) iddia eden **son derece bilinçli,** her sözü ölçülü-biçili bir kişidir.

Daha fazlasını söylemeye gerek var mı?

ZİHİN ÇELERKEN

NIXON'UN ASYA GEZİSİ

● Nixon, Amerikan emperyalizminin çıkarlarını Johnson'dan daha akıllıca savunmak sevdasındadır. Daha ince, daha sinsi yöntemlerden yanadır. Ancak bu politika da Amerikan emperyalizminin yıkılmasını önleyemeyecektir. Emperyalizm çırpındıkça batağa saplanmaktadır ●

CEM EROĞUL

A.B.D. başkanı Nixon, Amerikan teknolojisinin ay seferinde elde ettiği büyük zaferin etkisi dağılmadan, 26 Ağustos'ta, Güney Doğu Asya'da bir haftalık bir geziye çıktı. II. Dünya Savaşı'ndan beri, Asya kıtası, *Amerikalıların başına öylesine büyük* belâlar açmıştır ki, Nixon'un, bu kıtaya ayak basmadan önce, ay zaferinin halesine sığınmak ihtiyacını duymasını yadırgamamak gerekir. Gerçekten de Asya, Japon Savaşı, Çin Devrimi, Kore Savaşı ve nihayet Vietnam Savaşı gibi «badireler»le, Amerikan gücüne en korkulu kâbuslarını yaşatan kıta olmuştur. Bugün de durum farklı değildir.

Bir haftalık gezisi sırasında Nixon, altı ülkeyi ziyaret etmiştir. Bunların hepsinin de, hem geri kalmış, hem de açık veya örtülü bir şekilde gerici ülkeler olması bir tesadüf değildir. Bu gerilik ve gericilik, az gelişmiş ülkeler için, Amerikan emperyalizmiyle «dostluk» kurmanın tabiî bedelidir. A.B.D. başkanını ilk ağırlayan ülke, «hür dünya demokrasisi»nin sahtelik şaheseri Filipin'dir. İkincisi ise, tarihte görülen en hunharca katliamlardan birini kendi halkına karşı gerçekleştiren ve Amerikan dostluğu ile gericiliği resmî ideoloji haline getiren Endozeya Cumhuriyeti'dir. Nixon, yurdunun yükselmesinden başka bir şey düşünmeyen bir milyon masum vatandaşını tavuk gibi boğazlayan Endonezya yöneticilerini hararetle kutlamış ve onlardan ayrılırken, «ehil ellerde bulunduğundan emin olarak bu memleketten ayrılıyorum» diyebilmiştir. Bu suretle de, Amerika'nın gözünde «ehil» ellerin, kendi halkının kanına bulanmış eller olduğunu bir kere daha ilân etmiştir.

Nixon'un ziyaret ettiği üçüncü ülke, Amerikan emperyalizminin Güney Doğu Asya'daki en sadık dostu, Tayland'dır. Nixon *burada rahatça dinlenmiş ve seyahatinin hemen* hemen yarısını Taylandlı dostları arasında geçirmiştir. Sadece, ziyaretinin üçüncü günü bir ara Saygon'a gitmiş ve durumu gittikçe sarsılan (bkz. EMEK, sayı 6.) bir diğer uşağının moralini yükseltmeye çalışmıştır. Fakat, Güney Vietnam, bir Amerikalı başkan için tekin bir yer olmadığından, Nixon burada beş buçuk saatten fazla kalamamış *ve Saygon'dan yirmi* kilometreden fazla uzaklaşmaya cesaret edememiştir.

A.B.D. başkanı, gezisinin son iki gününü «nazlı» dostlarına hasretmiştir. Bunlardan biri, rejiminin gerici niteliğini, liberal bir demokrasi örtüsü arkasında gizlemeyn çalışan Hindistan, diğeri ise, içte örtüsü yırtılan gericiliğini, tarafsızlığa özenen bir dış politika izlemek suretiyle unutturmaya çalışan Pakistan'dır. Amerika, 1965'teki savaştan beri, bu iki ülkeye silâh sevkiyatını durdurmuştu. Şimdi, her ikisi de, Amerika'dan yeni silâhlar koparmak için çırpınmaktadırlar.

Nixon, Güney Doğu Asya'da bu tehlikeli yolculuğu niye göze almıştır? Bu sorunun cevabı herhalde Vietnam Savaşı'nda aranmalıdır. Vietnam, Amerika için artık kaybedilmiş bir davadır. Fakat Vietnam'da barışa razı olan Amerikan empêryalizmi, uğradığı yenilginin zararlarını hafifletmek için elinden geleni yapmak kararındadır. Güney Vietnam yöneticilerinin hazin durumunu gören diğer kukla yöneticilerin soğuk terler dökmemelerine imkân yoktur. Nixon, işte bu yöneticilerin moralini yükseltmek ve Vietnam'da savaş bittikten sonra dahi onları terketmeyeceğini bir daha tekrarlamak için bu geziye ihtiyaç duymuştur. Ancak gezinin tek sebebi bu değildir. İkinci bir sebep, Vietnam Savaşı sona erdikten sonra Güney Doğu Asya'nın akibetinin ne olacağını tartışmak arzusudur. Nixon, Güney Vietnam'ın bağımsızlığı halinde, Amerikan çıkarlarının yine de savunulabilmesi için yeni formüller aramaktadır. Nixon,un, Vietnam Savaşı sonrası için telâşlanmasının bir nedeni de, Sovyetler'in bu bölgede bir diplomatik taarruza girişmelerinden *korkmasıdır. Bu korku, Brejnef'in*, Moskova komünist partiler konferansında Asya'da bir ortak güvenlik sistemi kurulması gereğinden bahsetmesiyle iyice artmıştır. Nihayet, yolculuğun bir diğer sebebi, gücü her gün biraz daha artan Çin'in karşısında emperyalizmin çıkarlarını korumak için yeni plânlar hazırlamak endişesidir.

Nixon, Amerikan emperyalizminin çıkarlarını Johnson'dan daha akıllıca savunmak sevdasındadır. Johnson, Teksaslı bir şerif kabalığı ile hareket etmiş ve nihayet batağa saplanmıştır. Nixon, daha ince, daha sinsi yöntemlerden yanadır. Üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki temel çelişki, Amerika'yı, teşkilâtlı bir israf ekonomisi haline dönüştürmüştür. Kapitalizm genişlemeden yaşayamayacağına göre, gayet yüksek bir seviyeye ulaşan prodüktivitenin mevcut üretim ilişkilerini parçalamasını önlemenin tek çaresi, israfı sistematik olarak artırmaktır. Johnson, kaba bir şekilde, savaş yoluyla ürün fazlasını massetmeyi denemiştir. Ancak, zamanla bu yolun mahzurları ortaya çıkmıştır. Savaş, sadece ürünleri değil Amerikan gençlerini de artan bir şekilde tüketmeye başlayınca, bizzat Amerikan toplumunda, düzeni sarsıcı bir bilinçlenmeye yol açmıştır. Üstelik savaş, kontrolü güç bir israf mekanizmasıdır. Stratejik ihtiyaçların her an ağır basması ve aslında hizmetine koşuldukları iktisadî çıkarlarla çelişmeleri mümkündür. İşte bu sebeplerden dolayı Nixon, Amerikan askerinin katıldığı savaşlar yerine, daha ince israf yollarına ağırlık vermektedir. Bunların biri, hem prestij sağlayan, hem de toplumu avutmaya yarayan feza harcamalarıdır. Bir diğeri, dolaylı savaşlardır. Bunların özelliği, Amerika'nın askerine değil, sadece teknik malzemesine ve silâhına ihtiyaç göstermeleridir. Böylece, hem ürün fazlasını rahatça harcamak, hem «hür» dünyanın koruyucusu rolünü oynamak, hem de Amerikalı gençlerin ateşe atılmasının yarattığı bilinçlenme tehlikesinden kurtulmak mümkün olmaktadır.

Nixon'un Asya politikası işte bu verilerin ışığında değerlendirilince açıklık kazanmaktadır. Nixon'un istediği; Güney Doğu Asya'da güçlü bir kuklalar zinciri kurmak, halkların kurtuluş savaşlarını bunlara ezdirmek, bu suretle, hem malzeme ve silâh satışını artırmak, hem de Amerikan yatırımları için güvenli bir saha elde etmektir. Bu politikasını yürütebilmek için, başta Çin olmak üzere, bu kıtadaki sosyalist ülkelerin gücünü sarsmak zorundadır. *Sadece* kuklalarla Çin'e karşı başarı sağlayamayacağı için, Japon emperyalizmini teşvik etmektedir.

Ancak bu politikanın, Johson'un politikasından daha başarılı olacağını ve Amerikan emperyalizmini yıkılmaktan kurtarabileceğini düşünmek için sebep yoktur, bir kere, bütün barışçı beyanlara rağmen, Vietnam Savaşı henüz bitmemiştir. Nixon'un arzu ettiği kazasız çekilmenin gerçekleşeceği hiç de muhakkak değildir. İkincisi, bu olsa bile, bizzat Amerika'da meydana gelen bilinçlenmenin savaşın bitmesiyle yok olacağı düşünülemez. Aksine, israflar arttıkça kapitalist düzenin ulaştığı saçmalık daha geniş kütleler tarafından görülecektir. Hem, feza harcamalarıyla zencilere sefaletlerini unutturmak mümkün değildir. Üçüncüsü, yarım milyonluk bir Amerikan ordusunun ezemediği kurtuluş savaşlarının, Amerikan yardımlı kukla orduları tarafından ezilebileceğini düşünmek hayaldir. Vietnam Savaşı bunun aksini ispat etmiştir bile. Vietnam halkının başarıya ulaşması, Asya'da millî kurtuluş savaşlarını daha da teşvik edecektir. Dördüncüsü, Japon emperyalizmini beslemek Amerika'nın başına yeni belâlar açacaktır. Japonya güçlendikçe Asya'da yeni yatırım alanları aramakta ve dolayısıyla Amerika'ya rakip olmaktadır. Nixon'un yolculuğu sırasında Japonya'yı ziyaret eden A.B.D. dış işleri bakanı William Rogers'in bütün iktisadî taleplerinin, bu ülkenin yöneticileri tarafından reddedilmiş olması ilginçtir. Üstelik, Japon emperyalizmi güçlendikçe, bizzat Japonya'da emperyalizm aleyhtarlığı artmaktadır. Rogers'in Japonya'da bir suikast atlatması, bu ülkedeki gelişmelerin göstergesidir.

II. Dünya Savaşı'ndan beri, biri birinden muhteşem hamlelerle Amerikan emperyalizmini Asya'da boğan süreç, güçlenerek devam etmektedir. Amerika'nın her gayreti, çelişmeleri keskinleştirmekten, yani çözümlerini hızlandırmaktan başka bir şeye yaramamaktadır. Bundan sonra da yaraması beklenemez.

Avcıoğlu : Teo

ERTAN CENGİZ

TÜRKİYENİN DÜZENİ YARARLANILMASI GEREKEN BİR LABORATUVARDIR

Doğan Avcıoğlu altı yıl süren «Yön» çalışmalarını, iki yıllık yoğun bir fikir çabasıyla tamamlıyarak ortaya bir eser çıkardı. «Türkiye'nin Düzeni» (1), üzerinde çeşitli açılardan durmamızı gerektiriyor.

Herşeyden önce belirtelim ki, Avcıoğlu'nun devrimci düşünceyi gazetecilik seviyesinden, çeşitli somut araştırmaların vardığı sonuçlarla beslenen etraflı eserler aşamasına getirme yolunda sarfettiği içten çabayı saygıdeğer buluyoruz. Gerçi, bu eleştirmede göstermeğe çalışacağımız gibi, vardığı sonuçlar ve önerdiği strateji bizce hiç de saygıdeğer değildir. Aksine, bilimsel sosyalizmi emekçi sınıflara maletme ve devrimci teori ile siyasi eylemi birleştirme yönünde verilen savaşta yer yer karşımıza bir engel olarak çıkmaktadır. Bununla beraber Avcıoğlu'nu, örneğin, derme çatma bilgileri sözde marksist bir terminoloji ile süsleyerek stratejiler kuran ve sonra da bu stratejiye taban tabana zıt (gauchiste)* eylemlere girişen «Milli Demokratik Devrim»cilerle bir tutamayız. Aşağıdaki satırlarda zaman zaman işaret edeceğimiz gibi, Avcıoğlu eklektik bir terminoloji ile Demokratik Devrimcilerin tezini hemen hemen aynen savunmaktadır. Ancak, özellikle gerici ve tutucu sınıfları ortaya koyarken kullandığı bilgi ve malzeme yığını, bütün ilerici aydınların yararlanması ve üzerinde düşünmesi gereken bir laboratuvar teşkil ediyor. Biraz sonra değineceğimiz metodolojik tereddütleri şimdilik bir tarafa bırakırsak, diyebiliriz ki, Avcıoğlu'nun eserinin en olumlu yönü budur. Eserin, hitap ettiği ilerici (veya yazarın deyimiyle milliyetçi-devrimci) aydınlar arasında büyük bir ilgi görmesinin de sırrı buradadır.

Avcıoğlu sık satırla yazılmış hacimli kitabını dört bölüme ayırmış. İlk iki bölümde «Dün»ü, üçüncü bölümde «Bugün»ü, dördüncü bölümde de «Yarın»ı anlatıyor. Ancak bu şekilde Türkiye'nin bütün sorunlarına «toplu bir cevap» arayan eserin eleştirisi, karşımıza yöntem plânında büyük güçlükler çıkarmaktadır. Belirtelim. Avcıoğlu eserin yazılmasında zengin ve bilimsel değerler'i çok farklı bir kitap ve makale yığını kullanmıştır. Hatta yer yer romanlar bile, bilimsel belge niteliğinde, belli devreleri ve yaşantıları anlatmak için aktarılmıştır. Kaynakların zenginliği aslında bir eserin kuvvetini teşkil etmesi gerekirken, burada, zaman zaman zaafını da yansıttığını görüyoruz. Çünkü yazar, çoğu zaman fikirlerini çeşitli eserlerden yaptığı aktarmalarla ifade etmektedir. Bu yüzden yapılacak eleştirmede de, karşımıza sık sık kendisi değil, aktardığı yazarlar çıkmaktadır. Bu durumda ise «Türkiye'nin Düzeni»ni incelemek için aynı şekilde hacimli bir kitap yazmak gerekmektedir. Buna ise ne zamanımız, ne de yerimiz yeterli olmadığı için-ayrıca böyle bir çalışmanın faydası da çok şüpheli olduğundan-burada sadece Avcıoğlu'nun «Bugün» ve «Yarın»la ilgili ana fikirlerini ve önerdiği stratejiyi ortaya çıkarıp, eleştirmeğe çalışacağız. Aslında eserin önemini ve orijinalitesini bu bölümler teşkil ettiği gibi. Osmanlı tarihine ait bölüm de Avcıoğlu'nun günümüze ait tahlillerinin izlerini taşımaktadır. Daha açık bir ifadeyle, Avcıoğlu bugünü dünün ışığında değil, dünü bugünün ışığında (veya bugünkü kalkınma stratejisinin ışığında) açıklamaktadır. Yön'de tarihi açıklamalara pek iltifat etmediğini bildiğimiz yazar, sanırız ki bugün savunduğu «Milliyetçi-devrimci kalkınma yolu» nun, tarihi gelişme çizgimize de uygun olduğunu göstermek için bir sürü eser karıştırmıştır.

CUMHURİYETİN DEVRİMCİ DÖNEMİ

Şimdi Cumhuriyet dönemini başlangıç kabul ederek konumuza girelim. Bu konuda fazla ayrıntılara saplanmadan şunu söyliyebiliriz. Avcıoğlu, Cumhuriyet döneminde «kemalist tez»le, gerçekleştirilen devrimler arasında bir ayırım yapıyor. Yazara göre bugün için de «doğru ve geçerli» olan tez, «bağımsızlık içinde, toplumsal devrim yoluyla çağdaş uygarlığa ulaşma» şeklinde özetlenebilir. (s. 164) Ancak bu tez Atatürk devrinde gerçekleştirilememiştir. Çünkü «genç Cumhuriyet, geleneksel düzenin egemen sınıflarının gücünü kıramadığı gibi, onlara dayanarak hükümet etme durumunda kalmıştır» (s. 241). Bu yüzden «devrimler üst-yapı devrimleri olarak kalmış, ortaçağdan kalma eşraf demirperdesi kırılarak köylü kitlesine ulaşılamamıştır. Bunun da başlıca nedeni, bugün ağırlıklarını gitikçe hissettirmeğe başlıyan işçi ve köylü kitlelerinin, o günlerde tarihsel şartlar yüzünden hareketsiz ve tepkisiz oluşudur» (s. 242). İleride göreceğiz ki Avcıoğlu, «işçi ve köylü kitlelerini» bugün de fazla ciddiye almamaktadır; fakat devam ederek şu satırları da birlikte okuyalım. «Milliyetçi-devrimci hareketin, kitlelerin gücünü seferber ederek, tutucu güçler çemberini kırması ve Atatürk'ün çağdaş uygarlık davasını başarıya ulaştırması bugün mümkündür» (s. 243). Avcıoğlu bu temel fikirler etrafında tek parti dönemi-nin iktisadi siyasetinin sert bir eleştirisini yapıyor. Türkiye'nin Düzeni'ni okuyarak öğreniyoruz ki, Devlet eliyle fertleri zengin etme politikasının kökeni Atatürk devrindedir. Liberal dönemde (1923-1931) Devlet-özel teşebbüs ortaklıkları yoluyla. Devletçi dönemde de (1932-1945) devletçiliğin uygulanış biçimi ile kemalist teze aykırı bir yol tutulmuştur. (s. 184-221) Avcıoğlu, Atatürk devrinin şimdiye kadar fazla üstünde durulmayan bu yönünü, bir sürü belgeye dayanarak başarılı bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu konuda işaret etmemiz gereken diğer bir nokta da bütün bu sert tenkitlere rağmen, bu dönemin devrimci niteliğinin kabul edilmesidir. «Cumhuriyetin devrimci dönemi, 1945 den sonra kapanacaktır» (s. 241).

Avcıoğlu'nun Atatürk devri ile ilgili fikirleri Milli Demokratik Devrimciler tarafından da paylaşılmaktadır. Şu farkla ki, onlar karşı devrimi 1942 de Saracoğlu'nun Başbakanlığa gelişi ile başlatıyorlar. Bununla beraber «1920 lerde de, 1930 da da karşı devrimin kökenlerinin mevcut» olduğunu belirtiyorlar. (2)

DP İKTİDARI VE KARŞI DEVRİM

Hemen söyleyelim ki, ayrıntılı tahlillere girişmeden D.P. nin iktidara gelişini «karşı devrim» diye damgalamak ucuz bir iddiadır. İşçi sınıfını ve köylü kitlelerini ilk kez siyaset sahnesine çıkaran, kapitalist gelişmeyi hızlandıran, bir hareketi, bütün bu yönlerini görmezlikten gelerek, «gerici» olarak nitelemek yanlıştır. Sınıfsal niteliği ne olursa olsun, D.P. hareketi, bu saydığımız yönleriyle, burjuva demokratik devrimin tamamlanması yönünde atılmış olumlu bir adımdır. (Elbette ki, bunun, yurdumuzda emperyalizmin yerleşmesinde yol açmak gibi olumsuz bir yönü de vardır.)

Devrimci çizgiden sapma, D.P. iktidarı aldıktan sonra başlamıştır. Nitekim Avcıoğlu da bu konuda sarih görünmüyor. Cumhuriyetin devrimci dönemini 1945 de bitirdikten sonra «1950 de iktidara gelen D.P. yalnız büyük toprak ve ticaret çıkarlarının değil, Atatürk ilkelerine bağlı milliyetçi-devrimci güçlerin de desteğine sahipti. Ne var ki bu ittifak uzun ömürlü olmıyacak(tır)» demektedir (s. 351). O

---

* Gauchiste : Anarşist solcu, sözde solcu.

isiz Bir Devrimci

halde, işçi ve köylü sınıfından söz edilmemekle birlikte, Avcıoğlu'nun sihirli formülü olan «milliyetçi-devrimci» güçlerin desteği sağlandığına göre, kısa süreli olsa da ilerici bir dönem yaşanmıştır ? Aslında üzerinde uzun uzun durulması gereken bu konuyu burada keserek, ideolojik plânda gördüğümüz önemli bir boşluğu belirtelim.

KEMALİST TEZ VE GERÇEK

Avcıoğlu, kemalist tezi bir cümlede özetleyiveriyor : Bağımsızlık içinde, toplumsal devrim yoluyla çağdaş uygarlığa ulaşmak. Aslında Atatürk'te «çağdaş medeniyet»in temel bir kavram olduğu doğrudur. Ancak, ilâve etmek gerekir ki, Atatürk uygarlıktan kesinlikle Batı uygarlığını anlıyordu. Oysa Avcıoğlu, haklı olarak, bugün tamamiyle batıya karşı ve kapitalist olmıyan bir kalkınma yolu savunmaktadır. Bu durumda kendisine sorarız : Bugün «Çağdaş uygarlık» nedir? Batıda burjuva ideologları (örneğin R. Aron), *yeni yeni* «çağdaş uygarlık» teorileri geliştiriyorlar. Bunlara göre «çağdaş uygarlık» sanayileşmiş toplumlardır. Bu açıdan bakılınca, bir yanda batı ülkeleri ve *kalkınmış* komünist ülkeler, *diğer yanda* da az gelişmiş ülkeler vardır. Bu teoriler batı emperyalizminin geliştirdiği ve doğu-batı ilişkilerinde «barış içinde beraber yaşama» *dönemine tekabül eden ideolojilerdir.* Avcıoğlu, teorik titizliğe riayet etmediği için, savunduğu kalkınma yolu ne olursa olsun, aynı paralele düşüyor.

Atatürkçü tez bir cümlede özetlenemez. O dönemde sınıf çelişkileri keskin olmadığı için, Atatürk'te «halkçılık» kavramı bütün sınıfların zenginleştirilmesini hedef tutuyordu. Hatta Atatürk, Halk Fırkasının anlamını belirten bir konuşmasında «memleketimizde bir çok milyonerlerin, hatta milyarderlerin yetişmesine çalışacağız» diyordu. (3) Avcıoğlu, bugün yetişmiş olan bu milyoner ve milyarderlerin meydana getirdiği «tutucu sınıflar koalisyonu»na savaş açarken, devrimcilik anlayışının, Atatürk'çü devrimcilik anlayışına ne derece uyduğunu açıklamak zorunladır. Herhalde «önce milyoner ve milyarder yetiştirip, sonra da bunları tasfiye etmek gerekir» şeklinde bir görüş Atatürk'e tamamen yabancıydı. Denilebilir ki Atatürk'ün kurmağa çalıştığı burjuvazi, millî bir burjuvazi idi; yoksa yabancı ve işbirlikçi sermayenin temsilcisi olan bugünkü komprador burjuvazisi değil. Doğru! Fakat, madem ki sonuç bu olmuştur, o halde devrimci teorimizi ve stratejimizi özel koşullardan doğan bu yeni duruma uydururken

geçmişten kaynak alamayız. Bütün bu gelişimin hikâyesi «Türkiye'nin Düzen»inde uzun uzun anlatılmıştır. Ne var ki, bir devrimciye yakışan, bir sürü fikir karışıklığına yolaçacak özetlemelere gitmeden, herşeyin adını açık seçik koymaktır. Bugün anti-kemalizmin hangi sınıflar tarafından, hangi amaçlarla yapıldığını çok iyi bilmekteyiz. Fakat, laik bir Cumhuriyet anlayışı etrafında bunlara karşı bir ideolojik savaş verirken, toplumsal devrim anlayışımızı da Atatürk'e dayandırmak zorunda değiliz. Atatürk'çü dönemle ilgili tahlillerde şimdiye kadar daha çok kültürel üst-yapı üzerinde durulmuştu. Avcıoğlu, iktisadî politikanın ayrıntılarına fazlaca girerek, ters yönde bir hata işlemiş ve devrin ideolojisini ihmal etmiştir. Örneğin Avcıoğlu, eserinde bir defaya mahsus olmak üzere «Atatürk'çü pozitivizm» den söz ediyor (s. 273). Pozitivizm bugün batıda devrimci güçlere karşı, statükocu bir felsefedir. Hakim sınıfların bir ideolojik aracıdır. Atatürk'te pozitivizm, «çelişkisiz bir toplum» görüşüne bağlı idi. Bugün durum değiştiği için, toplumsal devrimlerin pozitivist bir felsefeden kaynak alamıya-

(Sayfayı çeviriniz)

cağını ayrıntılı bir şekilde belirtmek gerekir. Bu konular, ayrı monografileri gerektiren ciddi konulardır. Avcıoğlu «bütün sorunlarımıza toplu bir cevap» aradığı için, elbetteki hepsi üzerinde ayrı ayrı duramıyor. Ne var ki düzenin bozukluğunu göstermek için bazan tek bir firmadan sayfalarca bahsettiğine göre, teorik ve ideolojik konuları da biraz geliştirmesi gerekirdi. Bunu yapmamıştır.

Şimdi Avcıoğlu'nun yaşadığımız döneme ilgili tahlillerine ve savunduğu stratejiye eğilelim.

1945 SONRASI DÖNEM VE MİLLİ BURJUVAZİ

Avcıoğlu 1945'den sonra girilen dönemi, sıhhatli bir şekilde sınıfsal açıdan çözümlemeye tabi tutmuş ve akıcı bir uslupla «denge politikası»ndan, «dolar diplomasisi»ne nasıl kayıldığını anlatmıştır. Bunun sonucu, bir sanayici sınıfa dönüşemiyen tarım ve ticaret burjuvazisinin yabancı sermaye ile işbirliği yaparak ve ele geçirdikleri siyasal iktidarı da bunun hukuki temelini kurucu yönde kullanarak bir «tutucu sınıflar koalisyonu» meydana getirmeleridir. Bu şekilde ikinci dünya savaşının bitmesi, özellikle D.P. nin iktidara gelmesiyle başlıyan bu dönemde gerçek bir kalkınma olmamış ve çıkarları batı emperyalizmine bağlı *olan bir sınıflar koalisyonu*, siyasi bağımsızlığımızı da sarsıcı bir sürü tavizler vermiştir. Hertürlü iç ve dış yardımın «özel teşebbüs» lehine seferber edilmesine rağmen, «küçük ve dağınık iş yerlerinden kurulu» ve «ithalâta dayalı montajcı» bir sanayi kurulabilmiştir. **(s. 376-380)** İster prekapitalist, ister kapitalist olsun tarım düzenine egemen olan sınıflar, tarım sektörünü dış firmalara bağlıyan aracılar olarak ortaya çıkan ihracatçılar, ithalâtı «tahsis ticareti» haline getiren ithalatcılar, banka ve sigorta oyunbazları ve montajcı sanayiciler bir «tutucu egemen sınıflar koalisyonu» meydana getirmişlerdir **(s. 407)**. Yüzlerce sayfada, bir sürü somut örnek verilerek ve başarılı bir şekilde anlatılan bu tahlillerde dikkati çeken şudur : Yön dergisinde Avcıoğlu'nun ilerici sınıflar arasında kabul ettiği ve desteklediği milli sanayi burjuvazisi de, somut araştırmalar sonucunda «tutucular koalisyonu»na sokulmuştur. Bu konuda Avcıoğlu, şunları yazmaktadır : «Batı toplumlarının gelişmesinde, sanayici sınıf ilerici ve *devrimci bir rol oynamıştır*. Türkiye'de yükselen sanayici sınıfın böyle ilerici bir rol oynıyacak yetenekte gözükmemektedir. Aksine, prekapitalist düzenin geri sınıflarıyla tam ittifak halindedir» **(s. 407)**. Görebildiğimiz kadarı Avcıoğlu ile Milli Demokratik Devrimcileri ayıran başlıca görüş ayrılığı da buradadır. Bu sonunculara göre «Milli burjuvazinin olmadığını iddia ettiğimiz anda, Türkiye'de ekonomiyi, sanayii, madenciliği, nakliyatı v.b. işbirlikçi sermayenin tekelinde yeknasak bir bütün olarak kabul etmemize gerekir» **(4)**. Bu da yanlıştır. Ancak Demokratik Devrimciler de «... Milli burjuvazinin, bugün işbirlikçi sermaye karşısında boynu bükük olduğu ve bağımsız bir güç olarak toplumumuzda ağırlığını koyamadığı da bir gerçektir» dediklerine göre **(Milli Demokratik Devrim, s. 22)** görüş ayrılığını da abartmamak gerekir.

İLERİCİ GÜÇLER : KÜÇÜMSENEN İŞÇİ SINIFI

Avcıoğlu, daha sonra ilerici güçler üzerinde duruyor. Ne yazık ki tutucu güçleri anlatmaya yüzden fazla sayfa ayıran yazar, ilerici güçleri iki sayfada geçiştirivermiştir. Özelikle dikkati çeken husus da sanayi işçilerinin küçümsenmesidir. Engels yüzyıl önce «sosyalist teoriye sağlam bir temel kurulmak isteniyorsa, işçi sınıfının yaşama koşullarını tanımak mutlak bir zorunluluktur». diyordu. **(5)** Avcıoğlu böyle bir zorunluluk duymadığı için işçi sınıfı üzerinde pek durmamıştır. Avcıoğlu Türkiye proletaryası hakkında şunları yazı yor : «Köyden şehre kopup gelenler için, fabrika işçiliğinin bir yükselme teşkil etmesi, sanayiin küçük ve dağınık yapısı, fabrika işçiliğinin dışında inşaat işçiliğinin köysel, ufak atölye ve tamirhanelerde işçiliğin ise paternalist karakterde kalması, işsizlik korkusu, sendikacılığın işçiden kopuk, bürokratik durumu v.b. gibi çok çeşitli nedenler, işçi sınıfının sayıca ağırlığına denk bir rol oynamasını şimdilik engellemektedir». Avcıoğlu bu konuda Milli Demokratik Devrimcileri de kendisine tanık olarak göstermektedir. Kavram konusunda daha titiz olan Demokratik devrimciler aynı konuda şunları yazıyorlar : «Türkiye proletaryasının hala geniş ölçüde kendiliğinden sınıf durumunda olduğu, 'kendisi için sınıf' olma yolunda ancak ilk adımları atmakta olduğu bir gerçektir». **(Milli Demokratik Devrim, s. 18)**

Avcıoğlu tarımda kapitalizmin gelişmesini de *inceleyerek ilerici güçleri saptamaya* çalışmıştır. Ancak yetersiz bir malzemeye dayanarak genellemelere gitmiştir. Yazar etraflı istatistik verilerinden yoksun olduğumuzu belirterek şikâyet etmekle haklıdır. Gerçekten, örneğin Lenin'in 1900 de «Rusya'da kapitalizmin gelişmesi»ni incelerken elinde bulunan istatistiklerden, 1969 Türkiyesinde yoksunuz. Ne var ki Avcıoğlu bu konuda yararlanılabilecek monografik çalışmaların da pek azından faydalanmıştır.**(6)** Hatta tahlillerine temel teşkil eden Mübeccel Kıray'ın incelemesi dahi, değerli bir bilimsel araştırma olmakla beraber, doğrudan doğruya köylerde kapitalist gelişmeyi konu almış değildir. Daha çok, böyle bir gelişmeye geleneksel zihniyetin ve değerlerin engel olmadığını ortaya koyan bir üst-yapı çalışmasıdır. **(7)** Avcıoğlu'nun az sayıda monografilerden yaptığı aktarmalar, bugün hararetle tartışılan bu konuya önemli bir katkı getirmemiştir.

DEVRİMİN ÖNCÜSÜ : MİLLİYETÇİ DEVRİMCİ AYDINLAR

Avcıoğlu tarım ve sanayi işçilerini tam gelişmemiş ve «tutucular koalisyonunun etkisinden pek az kurtulabilmiş» **(s. 407)** olarak saptayınca, ister istemez devrime öncü olarak başka bir toplumsal kategori aramış ve bulmuştur : Milliyetçi-devrimci aydınlar. Tarım ve sanayi proletaryası bu öncü gurup için bir temel teşkil edecektir. «Kurtuluş savaşının milliyetçi devrimcileri, böyle bir temelden yoksundu ve boşlukta *kaldıkları için* ister istemez *esnafla* uzlaşmak zorunda idi» **(s. 413)**. 27 Mayıs hareketinin de «halkçı yönelimine rağmen, en büyük zaaflarından birini hareketin bir toplumsal temele oturtulması ihtiyacının duyulmayışı teşkil etmiştir» **(s. 353)**. Oysa, «Bugün şartlar değişmiştir. Ağa, tefeci ve aracı düzenini değiştirmeğe hazır güçler gelişmekte ve milliyetçi-devrimci hareketin dayanacağı sağlam bir temel doğmaktadır» **(s. 413)**. Burada dikkati çeken esef verici nokta, gerçek bir devrimci perspektive göre özne (sujet) olması gereken güçlerin, Avcıoğlu'nun optiğinde nesne (objet) olarak görülmesi ve metafizik bir «milliyetçi-devrimci aydınlar» kategorisinin römorkuna yerleştirilmesidir. Avcıoğlu'nun bundan sonraki işi artık kolaylaşmıştır. *Soyut bir idealizmin kanatlarına* sığınınca, artık kendisine gereken bir «kalkınma yolu», bir «kalkınma programı» ve bir de «devrimci parti» dir. Bunları kolayca bulmuştur. Fakat bunlara geçmeden, «milliyetçi-devrimci aydınlar» kategorisi üzerinde biraz duralım.

Yön dergisinde Avcıoğlu'nun umut bağladığı kategori «ara tabakalar» idi. Türkiye'nin Düzeninde onun yerini almış bulunan «milliyetçi-devrimci aydınlar» kimlerdir? Avcıoğlu bu konuda şunları yazıyor : «Burada sık sık düşülen bir yanlışı belirtmek isteriz. Milliyetçi-devrimcilere çoğu devlet kademelerinden geldiği için bürokrat etiketini yapıştırmak moda olmuştur. Bürokratın başlıca özelliği tutuculuktur, gericiliktir ve düzen değişikliğine direnmedir. *Başka bir deyişle bürokrat* devrimcinin karşıtıdır. Bu nedenle Atatürk ve arkadaşları Harp Okullarından çıkıp, Devlet hizmetinde görev aldılar diye bürokrat olmamışlardır. Harbiyede devrimciliği benimsemişler ve devrim peşinde koşmuşlardır. Yani bürokrasiye ve bürokratlara karşı çıkmışlardır». Mademki Avcıoğlu Atatürk'ün sözünü ediyor, biz de kendisine bazı hususları hatırlatalım. Atatürk hem kurtuluş savaşını hem de devrimleri Erzurum Kongresinden itibaren örgütlediği bir öncü kadro ile gerçekleştirdi. Gerçi, Avcıoğlu da eserinde bir «devrimci parti» den söz etmektedir. Fakat, biraz sonra göstereceğimiz gibi, bu iktidar ele geçirildikten sonra kurulacak bir partidir. Geçenlerde Atatürk devri yazarlarından birinin belirttiği gibi, «Atatürk bizzat kendi kurmadığı hiç bir cemiyete girmezdi». Bütün bunları bugün hatırlamakta fayda vardır.

AVCIOĞLU VE MİLLİ DEVRİMCİ KALKINMA YOLU

Avcıoğlu *öncü kuvvetleri saptadıktan* sonra bir de kalkınma yolu öneriyor : Milli devrimci kalkınma yolu. Burada biraz duralım. Milli devrimci kalkınma yolunu

Polonyalı iktisatçı Oscar Lange ileri sürmüştür. Bilindiği gibi Lange markist bir iktisatçıdır. Benimsediği yol elbetteki milli devrimci yol değildir. Lange böyle bir modeli, daha çok bazı az gelişmiş ülkelerle ilgili ampirik gözlemlerinin sonucu olarak geliştirmiştir. Nitekim Lange, milli devrimci kalkınma yolunu, 1961 yılında Mısır Merkez Bankasında verdiği üç konferansta savunmuştur. Lange'nin Nasır rejimi ile özel ilişkileri vardı. Mısır'lıların 1954 yılında plânlı ekonomiye geçişlerinde büyük emeği olmuştur. Konferansın verildiği yılın da (1961) Mısır'da büyük millileştirmelerin yapıldığı yıl olduğu düşünülürse, Lange'nın bu gelişmeleri destekleme çabasında anlaşılabilir. Kaldı ki Lange bu konferanslarında milli-devrimci kalkınma yolundan büyük bir ihtiyatla bahsetmiştir. Bu konuda söylediği sözler şunlardır : Milli devrimci kalkınma yolu, «... henüz oluşum halindedir; kapitalist ve sosyalist kalkınma yolları gibi açıkça ortaya çıkmamıştır. Sömürge ve yarı sömürge durumundan kurtulan ülkeleri göz önüne getirirseniz, aralarında oldukça büyük farklar vardır. Bu bakımdan, bu kalkınma yolu hakkında sentetik bir tablo çizmek oldukça güçtür». (8)

Avcıoğlu bu tezi Türkiye ölçülerine göre geliştirmiştir. Yazar'a göre «Komünist kalkınma yolu, proletarya hegemonyası temeline oturmaktadır. Amerikan tipi kalkınma, tutucular koolisyonu dediğimiz sınıflara yaslanmaktadır. Milli devrimci kalkınma yolu ise, tutucular koolisyonu dışındaki geniş bir kitle hareketine dayanmaktadır. Proletarya diktatorlüğü olmadığı için birinci yoldan, tutucular koalisyonununa karşı bulunduğu için de ikinci yoldan ayrılmaktadır. Genellikle küçük burjuva çevrelerden gelen milliyetçi aydınlar bu tip kalkınmada ön plânda rol oynamaktadır» (s. 477). Lange, kalkınma yollarını sosyalist, kapitalist ve milli-devrimci olarak üç şıkta incelemiştir. Avcıoğlu «sosyalist» terimini, «komünist» terimiyle değiştirerek bu yola karşı gerekli bir mesafe almasını bilmiştir. Lange milli-devrimci yolu ileri sürerken, sanırız ki herşeyden önce aklında Nasır rejimi vardı. Oysa, Türkiye'nin Düzeni'nde, Jajonya, Rusya, Çin, Bulgaristan, Meksika, Hindistan gibi ülkelerin kalkınma modellerinden bol bol sözedilmesine rağmen, Mısır'dan hiç bahsedilmemesi dikkati çekmektedir. Yön'de Mısır rejimi ile ilgili övgüleri hatırlamaktan kendimizi alamıyoruz.

MİLLİ DEVRİMCİ KALKINMA PROGRAMI VE DEVRİMCİ PARTİ

Avcıoğlu kalkınma yolunu belirttikten sonra bir de kalkınma programı çiziyor. Bunun maddeleri, kamu sektörünü ekonomiye hakim kılmak, stratejik nitelikteki üretim kollarını devletleştirmek, tekelci karakterdeki yerli ve yabancı sermayenin faaliyet alanını daraltmak, köklü bir toprak reformu yapmak ve ekonomiyi bağımsızlığı da gerçekleştirecek biçimde bir plânlamaya tâbi kılmaktır (s. 477). Bu programı kim gerçekleştirecektir? Avcıoğlu bu konuda sık sık bir «devrimci parti»den sözediyor. (s. 486, 488, 492, 500, 503) Avcıoğlu'nun kalkınma programı, Türkiye İşçi Parti'sinin programına uygundur. Bununla beraber, anlıyoruz ki Avcıoğlu'nun «parti»sinin, T.İ.P. le uzaktan, yakından ilişkisi yoktur. Yazar T.İ.P. le herhangi bir polemikten titizlikle kaçınmış, daha doğrusu T.İ.P. yokmuş gibi davranmıştır. Türkiye'nin Düzeni'nde sözü geçen «devrimci parti» siyasi iktidar ele geçirildikten sonra örgütlenecek bir partidir.

Burada Avcıoğlu'nun mantık zincirinin en zayıf halkası ile karşı karşıya geliyoruz. Herşeyden önce şu soru ile karşı karşıyayız : Milliyetçi devrimci aydınlar, devrimci partiyi kurmak ve kalkınma programlarını yürürlüğe koymak için nasıl iktidara gelecekler? Avcıoğlu bu soruya açık bir cevap vermiyor. Sadece rejimlerin bir amaç değil, bir araç olduğunu belirterek «Bu konuda peşin fikirlilik ve doğmatizm, ilerici teşekkülleri tutucular koalisyonuna hizmet etmek gibi bir duruma düşürebilir ve düşürmek'edir» diyor. (s. 523) Oysa, yazara göre «... duygusal plândan çıkılıp, bilimsel soğukkanlılıkla gerçeklere eğilindiği zaman, rejimin yaşama şansının zayıf olduğu görülmektedir». (s. 500) «öte yandan, yürürlükteki siyasi düzen çerçevesinde gerekli reformların gerçekleştirilebileceği hususundaki ümitlerini yitirme yolunda olan milli devrimci güçler, sabırsızlanmakta ve kestirme çözüm yollarının cazibesine kapılmaktadırlar» (s. 511). İtiraf edelim ki Avcıoğlu bu konuda Milli demokratik devrimcilerden geride kalıyor. Kendilerine «proleter sosyalistleri» adını veren bu sonunculara göre, «Emperyalizmin vesayeti altında geri bir ülkede (o ülke ister faşist diktayla yönetilmiş olsun, ister orada göstermelik burjuva parlamenterizmi kurumlarından yararlanılmış olsun) politika, mümkün olduğu kadar işbirlikçilerin kapalı av alanı olarak muhafaza edilmeğe çalışılır. Türkiye'nin bu bakımdan da durumu değişik değildir». (Milli Demokratik Devrim, s. 4). Avcıoğlu, «faşist dikta» ile, «göstermelik burjuva parlmanterizmini» bir tutacak derecede ihtiyatı elden bırakmıyor. Ne var ki zorladığı kapılar, her türlü avantürizme açıktır.

AVCIOĞLUNUN FİKİRLERİ BİLİMSEL SOSYALİZMİN REDDİDİR

Avcıoğlu Türkiye'nin Düzeni isimli eserinde, memleketimizdeki gerici ve tutucu sınıfları daha iyi tanımamıza yardım edecek zengin somut bilgilerle, sosyalist mücadeleye değerli bir katkıda bulunmuştur. Ne var ki bu bilgilere dayandırdığı strateji, bilimsel sosyalizme tamamen ters düşmektedir. Türkiye'de emekçi sınıfların henüz yeteri derecede örgütlenmediği ve bilinçlenmediği bir gerçektir. Kabul etmek zorundayız ki Türkiye proletaryası bugün hala «kendiliğinden sınıf» durumundadır. Ancak, gerçek devrimci perspektive göre, bundan çıkarılması gereken sonuç, Avcıoğlu'nun da sonunda başvurulması gereğini duyduğu bu ilerici güçleri örgütlemek ve bilinçlendirmek yönünde devrimci savaşı hızlandırmak olmalıdır. Oysa Avcıoğlu, milliyetçi - devrimci aydınlara atfettiği «sabırsızlığa» ve «kestirme yol» özlemine kendisi kapılarak gerçek ilerici güçleri şimdilik bir kenara itmiştir. Sonuç ise devrimci çizgiden sapma olmuştur. Hemen söyliyelim ki bu sapma, sosyalist mücadele tarihinde sık sık rastladığımız «sağ»ve«sol» sapmalara benzememektedir. Bir yüzyıldan fazla bir tarihi kapsıyan sosyalist mücadeledeki «sapma»ların hemen hiçbiri emekçi sınıfların öncülüğünü reddetmiyordu. Sadece bunların iktidara geliş yollarındaki taktik ayrılıklardan kaynak alıyordu. Devrimci mücadelede öncülüğü metafizik bir kategori olan, «milliyetçi-devrimcilere» bırakan Avcıoğlu'nun sapması, aslında bilimsel sosyalizmin toptan reddidir.

Bugün Türkiye'de elbette milliyetçi-devrimci olarak nitelendirilebilecek aydınlar vardır. Fakat bunlar ne bir sınıftır, ne de örgütlenmiş bir sosyal kategoridir. Niyetlerle değil, yazılı eserlerle uğraştığımız için, şu kadarını da rahatlıkla söyliyebiliriz ki Avcıoğlu bu konuda hiçbir açıklık getirmemiş ve muğlak formüller arkasına sığınmıştır. Bu konudaki fikirlerini bilimsel sosyalizmin değerli savunucusu Oscar Lange'ye dayandırmak istemesi de kendisi için bir şanssızlık olmuştur. Eğer Avcıoğlu, Lange'nin Mısır'da verdiği bir konferansın metnine değil de, temel kitabında savunduğu bilimsel yönteme sadık kalsaydı, eminiz ki «Türkiye'nin Düzeni'ni» başka türlü yazardı. (9) Oysa tuttuğu yol, Lange'ye katılma değil, onu da patenti kendine ait olan strateji uğruna kullanma olduğu için, sonuç bilimsel sosyalizmden uzaklaşma olmuştur.

---

(1) D. Avcıoğlu, Türkiye'nin Düzeni, Ankara, 1968.

(2) M. Belli, Türkiye'de Karşı Devrim, Türk Solu, Sayı : 64.

(3) Söylev ve Demeçler. Cilt II, S. 97.

(4) Milli Demokratik Devrim. Türk Solu, Sayı 53 eki, S. 20.

(5) F. Engels, La Situation de la Classe Laborieuse en Angleterre, Paris, 1960 S. 31

(6) Türkiye'de köylerle ilgili yayınların çoğunluğunun fazla bilimsel olmadığı gerçektir. Yine de şimdiye kadar yapılmış olan tanımlayıcı çalışmalarda faydalanılacak çok taraflar vardır. D.P.T. nın yakınlarda yayınladığı «Köylerimizde Yapılan Araştırmalarla İlgili İzahlı Bibliyografya-Ankara-1968» bu konuda bir fikir verebilir.

(7) Mübeccel Belik Kıray, Interdepencies Between Agro-economic Development and Social Change : A Case Study : Çukurova, Abant, 1966.

(8) Oscar Lange, Economic Development, Planning and International Cooperation, New-York, 1963. S. 13.

(9) Oscar Lange, Economie Politique (Çev : A. Posner) Paris, 1962, S. 105-169.

Devrim ve Karşı Devrim (3)

- UYDURMA KANITLARA DAYALI BİR TEORİ -

MEHMET SELİK

Büyük Millet Meclisi Reisliğine

İstanbul Mebusu Dr. Refik Saydam'ın irtihalinden inhilal eden Başvekilliğe İzmir Mebusu Şükrü Saraçoğlu'nun tayin edildiğini saygılarımla arz ederim.

Reisicumhur
İsmet İnönü
(9.7.1942)

Aziz hatırası önünde saygı ile eğildiğimiz Dr. Refik Saydam'ın vazife başında ölmesi üzerine teşkiline memur buyurulduğum Hükümeti Büyük Meclisin yüksek huzuruna getiriyorum.

Başvekil
Şükrü Saraçoğlu
(5.8.1942)

«... karşı devrimin başlangıç noktasını aramak gerek. Bu dönüm noktası bence 1942 yılıdır. Refik Saydam Hükümetinin düştüğü ve Şükrü Saraçoğlu Hükümetinin iktidara geldiği tarihtir. ... Çiftlik ağası bir iki yıl içinde müthiş güçlendi... Büyük bir iktisadi güç haline gelen büyük toprak sahibi gücünü siyasette de hissettirdi... Karaborsacının ve hacıağanın direnmesi sonucu Saydam Hükümeti düştü ve onun yerine serbest ticaretçi Şükrü Saraçoğlu geldi iktidara.»

Mihri Belli
(4.2.1969)

Çok farklı toplum, ekonomi, tarih ve politika şartları içinde bulunan bir ülkenin (Çin) belli bir döneminin (1940-1949) ihtiyaçlarına cevap olmak üzere geliştirilen bir tez (Yeni Demokrasi) kendi özel şartlarımıza hiç bakılmadan veya son derece yüzeysel ya da yalan yanlış değerlendirmelerle, Türkiye'ye (orijinal görünsün diye de yeni ve gösterişli bir isimle : Milli Demokratik Devrim) yakıştırılmaya kalkışılınca, cidden hayret edilecek gariplikler düşüldüğü görülüyor. Mihri Belli'nin durumu budur.

Saraçoğlu, 1924 den 1942 yılına kadarki 18 yıllık dönemde dört başbakan (Fethi Okyar, İsmet İnönü, Celal Bayar ve Refik Saydam) tarafından kurulmuş on hükümetin dokuzunda ondört yıl boyunca dört ayrı bakanlığın (Milli Eğitim, Maliye, Adalet ve Dışişleri) başında bulunmuş (kişisel sempati veya antipatilere göre iyi veya kötü denilebilecek ve fakat uzun hizmet yıllarına bakılarak başarılı sayılabilecek) bir siyaset adamıdır. Ve başbakanlığa gelişi de kimsenin karşı koyamıyacağı ezeli ve ebedi tabiat kanununun hükmü (Saydam'ın ölümü) ve devrin tek güç sahibi Milli Şef İnönü'nün iradesi sonucudur. Yoksa, M. Belli'nin dediği gibi, Saydam Hükümeti'nin düşürülmesi sonucu değildir. (1923 - 1950 döneminde Hükümetlerin çekiliş ve kuruluşlarının yalnız ve yalnız Ebedi ve Milli Şeflerin iradelerine bağlı bulunduğunu M. Belli nasıl bilmez veya unutur?)

Ayrıca, 1923-1950 döneminde *başbakanlığa getirilecek kimseler*in daha evvel bir veya birkaç bakanlığın başında bulunmuş (ve herhalde devlet yönetiminde tecrübe edinmiş) parti ileri gelenleri arasından seçilmesine özel bir dikkat gösterilmiştir. (Bu söylediğimizin tek istisnası C.H.P.'nin son başbakanı Ş. Günaltay'dır.) Saraçoğlu'nun başbakanlığa gelişinde (daha doğrusu getirilişinde) de devrin teamülüne tam anlamıyla uygun hareket edilmiştir.

M. Belli, «...serbest ticaretçi Ş. Saraçoğlu geldi iktidara.» diyor. Bu ifade ile Saraçoğlu'nun kendisinin mi yoksa kurduğu Hükümetin mi serbest ticaretçi olduğunu kastediyor, pek belli değildir. Ne var ki, hangisi kastedilmiş *olursa olsun, önemi* yoktur; çünkü, ikisi de doğru değildir.

1924-46 yılları arasında Saraçoğlu tarafından kurulan iki Hükümetin üçte iki üyesi son Saydam Hükümetinin de üyeleri idiler. Bunlar, Saraçoğlu dahil, bir gece devletçi (veya müdahaleci) yatıp ertesi sabah serbest *ticaretçi* (veya *liberal*) kalkamazlardı. Bundan daha önemlisi, başındaki ve içindeki kişiler değişmekle beraber, bütün bu Hükümetler aynı Partinin hükümetleri ve onun programının uygulayıcısı olan heyetlerdi. Böyle olduğu içindir ki, Saraçoğlu'nun başbakan olarak mecliste yaptığı konuşmada yer alan «Yeni hükümetiniz de evvelkiler gibi C.H.P. Programını hassasiyetle ve dikkatle tatbike çalışacaktır.» ifadesine benzer ifadeler diğer bütün hükümetlerin programlarında tekrar edilmiştir.

Saraçoğlu 2. defa başbakanlıkla görevlendirildiğinde hükümetini ve politikasını Meclis'e takdim ettiği konuşmasında daha da açık olarak : «Cumhuriyetin kurulduğu günden beri iktidar mevkiine gelen Hükümetler nasıl birbirinin devamı idiyse II. Saraçoğlu Hükümeti de I. Saraçoğlu Hükümetinin tam bir devamıdır.» diyor ve ilâve ediyordu : «Bu böyle olduğu gibi hükümetin değişen azaları ile yer değiştiren azalarının vaziyeti de tamamen nöbet değiştiren askerlerin vaziyetidir. Bu değişmelerde başka bir mana aramak doğru değildir.» (Aslında hükümette önemli bir değişiklik de olmamıştır.)

Bütün bunlardan başka, M. Belli'nin yakasına «serbest ticaretçi» yaftasını iliştiriverdiği Saraçoğlu kurduğu ilk hükümetin programı mahiyetindeki beyanında liberalizme ve yabancı nüfuz ve hakimiyetine karşı olduğunu Meclis kürsüsünden şu sözlerle ilân ediyordu :

«Liberal iktisat ilmi, insanların refahını arttırmak için her memlekete, o memlekette en bol ve en kolay yetişen mahsülleri yetiştirmek ve bunları diğer memleketlerde en bol ve en kolay yetişen mahsullerle mübadele etmek tavsiyesindedir. İnsanları idare eden yalnız iktisat kaideleri olsa idi bu tavsiyeye riayet etmek çok yerinde olurdu. Fakat bu ilmin yanında bir de hayat bilgisi vardır ki onunda bize tavsiyesi şudur :

«'Bir memleket, umumi ve geniş ihtiyaçlarını bizzat kendisi istihsal edemiyorsa o memleket sulhta ve harpte yabancı iradelerin tesirinde kalabilir.' Onun için, gıda, elbise, ayakkabı, silâh gibi umumi ve geniş ihtiyaçlarımızı bizzat kendimiz yetiştirmek için her fırsattan istifade ederek çalışmak kararındayız. Bu umumî kaide ve kararımızı bir kere daha ilân ederken hemen haber vermeliyim ki ihtiyaçlarımızın, zaruretlerimizin şiddeti ne olursa olsun hiçbir yabancı irade bizim bileğimizi bükemiyecektir.»

M. Belli'nin ve 'hınk' deyicilerinin Türkiye, feodalizm, kapitalizm, emperyalizm, devrim, karşı-devrim vs. der demez hemen akıllarına ve dillerine geliveren buğday meselesine gelince, burada da kusur Belli'nin «şamar oğlanı»na çevirdiği Saraçoğlu'ndan başka yerde aranmak gerekir. Saraçoğlu, yürütmek sorumluluğunu yüklendiği (O olmasaydı nasıl olsa yüklenecek bir başkası bulunurdu) o günlerin bir «ateşten gömlek» olan politikasını savunurken, 25 yıl sonra Belli'nin kendisine karşı ileri sürdüğü iddialara ve uygun gördüğü yakıştırmalara karşı önemli bir ölçüde cevap vermiş bulunuyor :

«Bundan evvel benim ve on arkadaşımın dahil olduğu Hükümet, memlekette hayat pahalılığına ve iktisadi buhranlara mani olmak için verilen selâhiyetlere istinaden bir çok sert kararlar aldı ve onları sıkı bir gayretle tatbikata başladı. Fakat aradan günler geçtikçe, bu kararların matlup neticeyi vermiyeceği, yapılan şikâyetlerden tesbit edilen fiyatlarla bir çok malların ve gıda maddelerinin bulunmamaya başlamasından ve yapılan tetkiklerden anlaşılmaya başladı. Onun için yeni Hükümet hemen işe başlayarak bu sert tedbirleri (dikkat edilsin : bu sert tedbirleri alanlar da aynı insanlar-M.S.) yumuşatmağa, yer yer kaldırmağa ve yer yer değiştirmeğe karar verdi; ve tedbirle-

rin iktisadi olmasına daha çok bel bağladı. Tuttuğumuz bu yolda fiyatlar, kendisiyle mal tedariki imkân haricine çıkan resmi fiyatların tabiatıyla üstüne çıkacak ve fakat her halde kara pazar fiyatlarının dununda kalacaktır.

«İlk işe, en mühim gördüğümüz *hububattan başladık. Gördük* ki bu memleket, sulh zamanında bile kendisine ancak kifayet edebilen hububatı yetiştirmiş ve pek müstesna senelerde pek az ihracat yapmıştır. Fakat harple beraber koca bir Türk ordusu buğday sarfiyatını yüzbinlerce ton arttırdığı gibi (Saraçoğlu bir münasebetle, «istihsalde çalışan yüzbinlerce gencimizin silâh altında bulunduğunu» belirtmekten geri kalmıyor M.S.) Türk ordusunun hayvanları da arpa ve yulaf sarfiyatını yüzbinlerce ton arttırmıştır; ve münhasıran bu yüzden koskoca bir açık peyda olmuştur.»

«Diğer bir hesâba göre harp başladığı zaman devlet elinde (250) bin ton bir buğday stoku vardı. Halkın ve tüccarın elindeki miktar herhalde bu miktardan az değildi. Demek harp yıllarına (500) bin ton bir buğday stoku ile girmiştik. Bu stok bizi yalnız iki sene rahat yaşattı. Üçüncü seneye pek sıkışık olarak girdik. Bu sıkışık yılda, huzurunuzda şükranla yadetmeyi vazife bildiğim yüz küsur bin tonluk İngiliz hububat yardımına rağmen gayet sert ve sıkı tahdidi tedbirler aldık. Ve Türk ırkının başlıca gıdası olan ekmeği çok küçülttük. Bütün bunlara rağmen ekmek darlığını ve sıkıntısını halâ *bertaraf edemedik. Bu hesaplar* da göstermektedir ki yalnız buğdayda 250 bin tonluk bir açığımız vardır.

«Bu açık en çok şu üç şekilde kapatılabilir.

1) Çiftçiyi memnun ederek istihsali arttırmak;

2) İstihlâki azaltmak;

3) Hariçten buğday getirmek.

«*Biz bu üç tedbirin üçünü* birden aldık. Çiftçiyi memnun etmek için fiatları arttırdık; istihlâki azaltmak için ordu ve resmi teşekküllerle kontrolü bir dereceye kadar mümkün olan büyük şehirlerde konmuş olan tahditleri muhafaza ettik; hariçten buğday tedariki için bilhassa Amerikaya müracaat ettik. Amerika hükümeti 45 gün içinde 15 bin ton buğdayı kendi vasıtası ile getirip teslim etmeyi süratle vaad ettiği gibi, nakil vasıtası tarafımızdan tedarik edilmek şartıyla istediğimiz kadar buğday vermeyi kabul ettiğini bildirdi. Biz bir taraftan *Amerika'nın gösterdiği* yüksek anlayışa ve dostluğa derin teşekkürlerimizi ifade ederken diğer taraftan yabancı *nakil vasıtası temini için çalışmaya* başladık.... Ümit ediyoruz ki bir gün buğday için almış olduğumuz tedbirlerin hepsi iyi işleyecek *olursa buğday* buhranı tamamen zail olacak ve hatta yer yer buğday fiatları, hükümetin % 25 ler için tesbit ettiği fiatın dununa düşebilecektir.» (Burada sözü edilen % 25 lerin açıklanması konumuz bakımından da yararlı olacaktır. Temmuz 1942 tarihinde Ticaret Bakanlığı tarafından yayınlanmış bir tebliğe göre : «istihsal maliyetlerindeki umumi yükseliş gözönünde tutularak hububat mahsulü fiatlarına zam yapılması hükümetçe karar altına alınmıştır. Bu karar mucibince buğday, çavdar, mahlût, mısır, yulaf ve akdarı mahsulünün : a) İstihsal miktarı 50 tona kadar olan müstahsillerden bu cins hububatın her birinden yüzde 25 inin; b) istihsal miktarı 100 tona kadar olan müstahsillerden bu cins hububatın her birinden yüzde 25'inin; c) istihsal miktarı 100 tonu geçenlerden, 50 tona kadar olandan yüzde 25'inin, 50-100 ton arasında yüzde 35 inin, 100 ton dan fazlasının yüzde 50'sinin; bedeli peşinen ödenerek devletçe *satın alınacaktır. Hükümet bu* yüzdelerle resmi teşekküllerin ve muayyen büyük şehirlerin iaşesini üzerine alacak; müstahsil *borcunu ödedikten sonra elin*de kalan bütün hububatı iaşesi hükümetçe yapılan şehirler dışında satmakta serbest olacaktır.»

Buğday ve diğer başlıca tahıl ürünleri ile ilgili olarak alınması düşünebilen, yürütülebileceği sanılan tedbirler bunlar. Bunlar dışında, akla gelebilecek hemen her türlü tarım ve hayvan ürünleri ile sanayi üretim ve fiatları denetim altına alınmaya ve kayıtlara bağlanmaya çalışılmıştı.

Saraçoğlu'nun (veya *hükümetinin*) tek «serbest ticaretçi» olduğu konu «ipek ve ipekli ve diğer lüks eşya» idi ve bunu saklıyor da değildi : «İpek ve ipekli ve diğer lüks eşyaların fiyatlarını serbest bırakacağız. Bunları kim ve nasıl isterse öyle alır ve satar.»

Bütün bunlar geri bir kapitalist tarım ülkesinin «harp ekonomisi» tedbirleridir, ve böyle bir ülkede ne kadar mümkünse o kadar uygulanmaya çalışılmıştır ve sonuçları ancak o kadar başarılı olmuştur. (Cumhuriyet Türkiyesinde 1940-45 yılları arasını, Türkiye toprak ve sermaye *burjuvazisi için birinci «ilkel* birikim», bir «yağma ve vurgun» dönemi, bir «altın devir» olarak nitelemek mübalağa ve yanlış olmaz.)

Burada bir noktanın daha önemle belirtilmesi gerekir. Halkını beslemek (buna da beslemek denebilirse) konusunda adeta «denize düşmüş adam» durumunda kalan Türkiye (burada başbakan veya hükümet demiyoruz, çünkü, o günün şartlarında başbakan kim, hükümet kimler olsaydı aynı şeyleri yapardı.) Buğday için İngiltere ve Amerikanın kapısını çalarken, sanayi malları temini için de Almanya ile ilişki halinde bulunuyordu. Saraçoğlunun bu konudaki sözleri şudur : «Biliyorsunuz ki malzeme ve mamul maddeler ihtiyacımızı temin etmek için Almanya ile 100 milyon marklık kredi mukavelesi imzalamıştık. Elyevm bir heyetimiz bu krediyi işletmek için Berlinde bulunuyor. Heyetimize ve işlerimize gösterilmekte olan kolaylıklar için teşekkür etmeyi vazife bilirim.»

M. Belli, Saraçoğlu hükümetinin iş başında bulunduğu yıllarda «köylünün tarla işgallerinden doğan dâvâları hızla neticelendirecek *bir kanun»* teklif ettiğini ve bu kanunun kabul edildiğini, hayalhanesinde yarattığı karşı-devrimin inandırıcılığını sözüm ona arttırıcı bir kanıt olarak ileri sürüyor. «Gayri menkule tecavüzün def'i hakkında kanun» (2311 sayılı kanun), 1933 yılında, İnönü'nün başbakanlığında çıkarılmış, yerini Menderes zamanında, 1952 yılında, çıkarılan aynı başlıklı (5917 sayılı) kanuna bırakmıştır. Belli, bu konuda da olmayan bir şeyden söz etmiştir. Ayrıca, pek takdir ettiği ve gelmiş geçmiş başbakanların en iyisi saydığı Saydam'ın birinci hükümet programının daha ilk sayfasında yer alan şu sözlere M. Belli acaba ne der : «Vatanda geniş mikyasta müstakar bir huzur ve sükûn temin etmek, vatandaşları anarşiden ve cebirden uzak bir samimiyet havası içinde bulundurmak programımızın başında gelir. *Rejimimizin Teşkilâtı Esasiye* Kanunu ile tesbit ettiği umdelerle müesses içtimai nizamını korumak en mühim işimizdir.» *Şimdi, «Gayrimenkûle Tecavüzün* Def'i Hakkında Kanun» diye bir kanun yürürlükte olmasaydı da böyle bir kanunu *Saydam hazırlayıp çıkarsaydı karşı-devrim* onun zamanında mı başlamış olacaktı? (Bu konuya tekrar döneceğiz.)

Son olarak, üç önemli vakıaya daha işaret etmemiz gerekiyor. Köy enstitüleri kanunu 17.4.1940 tarihinde yürürlüğe girmiş, Saraçoğlu 9.7.1942 tarihinde başbakanlığa getirilmiştir. Bu demektir ki, Türkiye de köy enstitüleri hareketi diye bilinen olumlu çabalara onun zamanında devam edilmiş, başarılan işlerin büyük bir kısmı onun hükümet yıllarında yapılmıştır. H. Âli Yücel sonuna kadar onun da milli eğitim bakanıdır. Klâsikler o yılların ürünleridir. Dahası var. Türkiye ormanlarının bakımı, muhafaza ve işletilmesini devlet eline alınmasını sağlayan Orman Kanunu onun zamanında çıkarılmıştır. Sonuçları ne olmuş olursa olsun, Cumhuriyet Türkiyesinde ilk ve son Toprak Kanunu (Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu) onun hükümetinin eseridir.

Bu itibarla, gerçeği ifade etmek gerekirse, söylenebilecek olan şudur : Kendisinden önceki başbakanlar ve hükümetleri hangi anlamda ve ne ölçüde «devrimci» idilerse, Saraçoğlu ve hükümetleri de, en az, o anlamda ve aynı ölçüde devrimci idiler ve Cumhuriyetle (ve daha evvel) başlamış bulunan (burjuva - kapitalist) gelişme çizgisinden sapmış değillerdir. Ve bunun için de burada karşı-devrim niteliğinde bir gelişme görmek, karşı-devrimden söz etmek abestir. Böyle olduğu için de Mihri Bellinin yaptığı bir bilimsel sosyalist tahlil ve *yorum değil, düpedüz bir at*masyondur!

Toplumsal ve ekonomik yapıda köklü dönüşümleri hiç bir zaman hedef almamış, ufku burjuva dünya görüşü ile sınırlı, başından beri özel teşebbüsten yana, iktidara gelişi (Anadolu) toprak ve sermaye burjuvazisinin desteği ile olmuş ve bütün iktidarı boyunca bu güçlerle sıkı ilişkiler ve işbirliği içinde bulunmuş bir rejimden, bir harp ekonomisi şartları içinde, yaptıklarından farklı ne *yapması beklenebilirdi?*

Üretim ve fiatlar kontrol altına alınmak istenmiş, olmamış. Üretim arttırılmaya çalışılmış, olmamış. Elbette olamazdı! Olan : toprak ve sermaye burjuvazisinin bir yağma ve vurgun ortamında alabildiğine zenginleşmesi ve güçlenmesi. Bu, o güne kadarki politikaların ve gelişmenin sadece *tabii bir sonucu* idi! Başka bir şey değil!

(Birinci kısmı burada biten eleştirilerimize gelecek sayıda devam edeceğiz.)

EMPERYALİZMİN

Tekelci kapitalizm, «klâsik emperyalizm» diye adlandırabileceğimiz dönemini, İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar yürüttü. Bu dönemden sonra ise, alışılmış yöntemeler, tekelci kapitalizmin dünya çapında egemenliğini sağlamaya yetmez oldu. Artık tekelci kapitalizm, korktuğunun başına gelmemesi için, birşeyler yapmak, kıstırılmak üzere olduğu kapandan kurtulmak zorundaydı.

YENİ ÇARKLARIN DOĞUŞU

Birinci Dünya Savaşı'ndan önceki kırk yıl, yeryüzünün her karış toprağının tekelci kapitalizm tarafından işgaline tanık oldu. Sonunda paylaşılacak boş yer kalmayınca, «yeniden paylaşmak» için savaşmak gerekti. Ve Lenin bu yeniden paylaşma savaşı sırasında yazdığı «Emperyalizm» adlı eserinde kavramı şöyle tanımladı :

«Emperyalizm, kapitalizmin, tekellerin ve mali sermayenin egemenliğinin kurulmuş bulunduğu; sermaye ihracının belirgin önem kazandığı; dünyanın uluslararası tröstler arasında paylaşılmasının başlamış bulunduğu; dünyanın bütün topraklarının en büyük kapitalist devletler arasında paylaşılmasının tamamlanmış bulunduğu gelişme aşamasıdır.» (1)

O dönemin emperyalizminde bugün bir değişiklik oldu mu? Yoksa, ezbercilerin kolayca iddia edebilecekleri gibi, emperyalizm hâlâ Lenin'in koyduğu yerde duruyor mu? (2)

Hayır, emperyalizmin, hâlâ Lenin'in çağındaki yerde durduğunu iddia etmek artık sadece saflıktır. Emperyalizmin niteliği üzerine söylenenlerde büyük değişme yok, ama işleyiş, tümüyle değişmiş sayılabilir.

Emperyalizmin işleyişindeki bu değişikliği doğuran olaylar nelerdi? Bir kere, Sovyet devriminin başarıya ulaşması ve kapitalizmden başka bir üretim düzeninin de mümkün olduğunun bilfiil isbat edilmiş olması, sömürülen ülkelerde kıpırdanışlar yarattı. Öte yandan, Sovyetler Birliği'nin sanayileşme atılımını başarması ve devrimci hareketlere yardım edebilir hale gelmesi, kapitalizmin karşısında direnmeyi mümkün hale getirdi. Kapitlizmin rakip tanımaz egemenliği artık bitmişti.

Ayrıca, ondokuzuncu yüzyıldaki Hint bağımsızlık savaşı bir yana bırakılırsa, Anadolu ihtilâli, çağdaş emperyalizme karşı siyasî bağımsızlık amacıyla yürütülen mücadele geleneğini başlattı. (3) Doğu'da 1921 den 1949 a kadar süren Çin kurtuluş savaşı, sömürge ve yarı sömürgelerde bağımsızlık isteklerini artırdı.

Bu dönemde, tekelci kapitalizmin karşı karşıya kaldığı büyük buhran da (1929-1933), düzenin temelinde sarsıntılar yarattı. Hazırlıksız işçi sınıfları, buhranın getirdiği sarsıntıdan faşizmin yararlanmasına fırsat verdiler. Ama buhran, aynı zamanda, ticari, sınai ve malî sermayelerin dünya çapındaki egemenliğinin çok sağlam temellere oturmadığını gösterdi. Kapitalizm, hem içte hem dışta yeni yöntemler geliştirmek gerektiğini farketti. İki yüzlü politika, dışa yansımalı; uzun vâdede bağımlılığı sağlıyacak, görünüşte kan kokmayan yeni bir politika izlenmeliydi.

Fakat, tekelci kapitalizmin işleyişindeki değişikliği doğuran en güçlü etken, geri ülkelerin adlarının başında bir leke gibi duran «tarım ülkesi» sıfatından kurtulmak için çabalamaya başlamaları oldu. Sömürü alanındaki ülkelerin sanayileşip, ekonomik bağımsızlık ve bütünlüklerini kazanmaları, dünya emperyalist sisteminden kesin bir kopmayı sağlıyabileceği için en büyük tehlike buydu. Kapitalizm artık dönüşü olmayan bir yola girmişti, gösterilecek bütün çabalar son yıkılışı geciktirmeye yönelecekti. Yıkılışın bir gün gecikmesi aşkına, emperyalizm her türlü tâvizi verebilir; bağrına saplanan Küba hançerini çıkarmaktan vazgeçebilir; sivri tırnaklarını pençesinin içine gizliyebilir; hattâ kan emmekten bile bir süre için vazgeçebilirdi.

TEKELCİ KAPİTALİZMİN İKİ GÖREVİ

Ama kapitalizmin bu hali bizi aldatmamalıdır. Evet, kapitalizmin işleyişi, yöntemleri çok değişmiştir ama, er-geç bütün dünya emekçileri tarafından yerle bir edilecek olan özünde hiçbir değişiklik yoktur.

Tekelci kapitalizmin bugün çevirmek zorunda olduğu dolap şudur :

1. Tekelci kapitalizm, bir yandan, sosyalist ülkeleri bile kapsayan dünya çapında bir pazara sahip olmak; dünyanın önemli hammadde ve enerji kaynaklarını elde tutmak; bağlı ülkelerde yetişen beyinleri ne pahasına olursa olsun ithâl etmek; kısaca, özünde bulunan «sömürücülük görevini» yerine getirmek zorundadır.

2. Öte yandan tekelci kapitalizm, bu «sömürmenin» sürekli olabilmesi için zorunlu olan, fakat bir yandan da birbiriyle çelişen iki şartı da yerine getirecektir :

İlk şart, sömürülecek bir ülkeler topluluğunun bulunmasıdır. Yani, aç, sefil olmayan, satın alma gücüne sahip insanlar gereklidir. Üstelik, tekelci kapitalizmin bugün ulaştığı teknolojik seviye ve üretim kapasitesi, sömürülen ülkelerdeki satınalma gücünü her yıl belirli bir miktarda arttırmayı da zorunlu kılar. (4)

Sömürmenin sürekli olabilmesinin ikinci şartı ise, sömürülen ülkelerin kesin olarak bağımlı bir üretim yapısına sahip kılınmasıdır. Yani, tekelci kapitalizmin izni, onayı, isteği olmaksızın, bu ülkeler herhangi bir malı üretememelidirler. Onun izin verdiği fabrikalar kurulmalı, üretim yapısındaki «iç bağınlaşma katsayıları» düşük tutulmalıdır. Ama bizzat bu bağımlı üretim yapısı gelişmeyi engelliyeceği için birinci şartla çelişmektedir.

Bilmemiz gereken, tekelci kapitalizmin, bu güç şartlar altında henüz gemisini yürütebilmekte olduğudur. Tekelci kapitalizmin gemisinin batırılması için onu işleten çarkların bilinmesi ve zayıf yanlarının tesbit edilmesi gerekir. Bu yüzden, geçen yazımızda kısaca özetlediğimiz bu işleyişi, daha geniş biçimiyle ve her çarkı tek tek ele alarak inceliyeceğiz. Ancak bu konuda bir açıklığa kavuştuktan sonra, emperyalizme karşı bir hareketin yolu ve hedefleri belirlenebilir.(5)

İLK ÇARK : TİCARET

Dünyanın bütün bölgeleri ile ticari kapitalizmin ilişkiye geçişi onaltıncı yüzyılda tamamlanmış, o zamandan bu yana, kapitalizm, bütün dünyayı istediği fiyata mal sattığı ve istediği fiyattan mal aldığı bir pazar haline getirmeye çabalamıştır. Bunda da çok güçlük çekmemiştir; ilkel topluluklara inci- boncuk satmakla bugünün tarım ülkelerine elde kalmış makineleri satmak arasında fazla bir zorluk farkı olmamıştır.

Burjuva ideoloğlarına göre, dünya ticaretinde bozuk işliyen bir taraf yoktur. Onlara göre, herkes kendisinin en ucuza ürettiği malda uzmanlaşmıştır ve uzmanlaştığı malı satarak gelirini arttırmaktadır. Böylece hem tek ülkelerin geliri, hem de dünyanın toplam geliri artmaktadır. Gelin görün ki, böyle toz pembe bir manzaranın gerçekle en küçük bir ilgisi bile yoktur.

TİCARET HADLERİNİN DÜŞÜŞÜ

Bir ülkenin sattığı bütün malların ortalama fiaytı ile aldığı bütün malların ortalama fiyatını birbirine oranladığımızda bulduğumuz değere, o ülkenin ticaret haddi denir. Satılan malların fiyatı düşerse, alınan malların fiyatı artarsa ya da bunların ikisi birden olursa, o ülkenin ticaret haddi düşmüş demektir. Geri ülkeler, kapitalizmle ticaret yapmaya başladıklarından beri, ticaret hadleri, biraz aşağıda göreceğimiz nedenlerle, sürekli bir düşme eğilimi göstermektedir. Bazı dö-

İKİ GÖREVİ

M. KUTLAY

nemlerde fiyatlar yükselse bile, genellikle görülen, dalgalı bir düşüştür.

Ticaret hadlerinin düşüşü önemli midir? Bunu anlıyabilmek için, «düşüşün» yoksul ülkelere nasıl etkiler yaptığını görmek zorundayız :

a) Sadece fiyat ortalamalarındaki bir değişikliğe bağlı olarak ticaret hadleri düşmüş ve ülke ekonomisi, eskisinden daha fazla mal satarak, eski gelirini koruyabilmişse - yani net takas dış ticaret hadleri düşmüş fakat gelir ticaret hadleri sabit kalmışsa-bunun zararlı bir etki yapmıyacağı konusunda, burjuva ideologu Meier ve Haberler, garanti vermektedirler. *Madem ki, ülke gelirinde bir azalma olmamıştır, o halde mesele yoktur! Geri ülkenin, eskiden bir ton buğdaya karşılık olarak aldığı parayı, şimdi ancak iki ton buğday satarak elde edebilmesi hiç önemli değildir!*

İnsan burjuva ideologu olunca, o yoksul ülkenin ihracatını iki misline çıkarmak için katlanacağı güçlükleri kolayca görmezlikten gelebilir. Oysa ihracat miktarını arttırmak için ihracat sektörlerine kaydırılacak kaynaklar aarşında, kıt sermaye faktörü de vardır.(6) Sermayenin sanayi kesimine yatırılacağı yerde, ülkenin geleneksel ihraç mallarını arttırmak için kullanılması, net bir zarar doğurur.

b) Ticaret hadlerinin düşmesi, ülkenin genel mali durumunu bozar; millî gelirini düşürür; (7) gümrük vergilerini azaltacağı için devlet gelirlerini kısar. Ayrıca, eğer devlet ihracatçıları desteklemek zorundaysa, zararlarını gidermek için onlara verilecek sübvansiyonlar da, devletin giderlerini arttırır. Öte yandan, döviz kıtlığı başgösterir ve zaten mevcut olan ödemeler dengesi açığı artar. Bütün bunlar da, sanayileşmek için zorunlu olan yeni teknoloji ithâlini güçleştirir.

Dış ticaret hadlerinin düşmesi, özellikle bu ikinci etki dolayısîyla, yoksul ülkeleri, yeniden dış borçlar almak zorunda bırakır.(8)

Peki, ticaret hadleri, neden sürekli olarak, tarımsal ürünler ya da ilkel maddeler ihraceden yoksul ülkelerin aleyhine gelişme eğilimine sahiptir? Bu soruya çeşitli varsayımlar altında cevaplar aranmış ve başlıca şu sonuçlara ulaşılmıştır :

i) Tekelci kapitalizm, sağladığı teknolojik ilerilik sayesinde, hammadde kaynaklarına gitikçe daha az muhtaç olmakta ve sentetik maddeleri doğal hammaddeler yerine kullanarak, bu kaynaklara karşı bağımlılığını azaltmaktadır. (9) Ancak, görüşümüze göre, tekelci kapitalizmin tek tek hammadde kaynaklarına karşı kazandığı bu bağımsızlık, global olarak ve uzun vâdede çok etkili olmayacaktır. Önünde-sonunda sentetik hammaddeler de, başka birtakım doğal maddelerden yapılmaktadır ve tekelci kapitalizmin «iş çevirdiği» alan daraldıkça, işler karışacaktır.

ii) Düşüşü normal ekonomik kurullara bağlama eğiliminde olanlar, «Engel yasası» adı verilen bir kuralla sorunu açıklamaktadırlar. Bu kurala göre, gelir seviyesi yükseldikçe kişilerin gıda maddeleri tüketiminin gelire oranı düşer. Başka bir deyişle, bir noktadan sonra, gıda tüketiminin artış hızı, gelirin artış hızına yetişemez.

Ancak, bu kuralın sadece gıda maddeleri için bir açıklayıcı olduğunu gözden uzak tutmamak gerekir. Düşüş, sadece gıda maddelerinde değil, yoksul ülkelerin sattığı bütün mallarda olduğuna göre, «Engel yasası» olayın *nedenini anlatmakta yetersiz kalır.*

iii) Ticaret hadlerindeki düşüşü dört başı mâmur biçimde açıklıyabilmek için, tam rekabet varsayımlarını bir yana itmek ve hiçbir kural tanımıyan dev tekellerin varlığını gözönünde bulundurmak zorunludur. Dev tekeller, binbir parça olmuş yoksul ülkelerin karşısında, tek bir firma gibi davranmaktadırlar; ve bu yüzden pazarlık güçleri sonsuzdur. Diledikleri fiyatı kesinlikle kabul ettirebilmektedirler. Öte yandan, geri ülkelerin birçoğunun ihracatının çok büyük bir bölümünü, tek bir ürün oluşturur. *Bu ülkeler,* kıskıvrak dış ticarete yakalanmışlardır ve dev tekellerin en kolay sömürebileceği ülkeler bu durumdakilerdir.

Demek ki, tekelci kapitalizmin ilk ve en eski çarkının işleyiş ilkeleri şunlardır : Emperyalistler için nalıncı keseri tipi ticaret, yoksul ülkeler için de «dostlar alışverişte görsün» dedirtecek ticaret.

---

(1) V.I. Lenin, **Emperyalizm,** çev. Erdoğan Başar, Sol Yayınları, Ankara, 1965, s. 118.

(2) Bazı akliewveller, bu ve bundan sonraki yazılarda yer alacak bazı iddia ve görüşlerde, «oportünizm (!)» kokusu sezebilir ve «işte, bulduk» diyerek, Lenin'in 1916 da, Kautsky'nin ultra-emperyalizm teorisine verdiği cevaplarla bize saldırabilirler. Kalkınmadan sözetmeye bile oportünizm diyecek kadar şaşkınlaşmış olanlardan herşey beklenebilir. Ama şimdiden şunu belirtelim ki, Kautsky'nin, **işçi sınıfı ile burjuvaziyi uzlaştırmayı** amaçlıyan «barışçı emperyalizm» teorisi ile, bizim anlatacağımız **elindeki silâhları işe yaramaz hale geldiği için değişik ve yeni silâhlar arayan** emperyalizm arasında en küçük bir ilişki bile yoktur.

(3) Her ne kadar, Mustafa Kemal'in söylevlerinde, «İktisadî bağımsızlık olmaksızın bağımsızlığın bir anlam taşımıyacağı» düşüncesine rastlanıyorsa da, temel üretim düzenini değiştirmeden, dünya çapındaki zincirden kopmanın imkânsızlığı ortada idi. Türkiye'nin bugünkü hâli bunun tipik örneğidir. Ekonomik bağımsızlığın ve bütünlüğün kazanılmamış olması, sömürüyü kolaylaştıran eski üst yapıya, benzer bir yapıyı, bugün yeniden oluşturmuştur.

(4) Bu satınalma gücünün - ve bir anlamda refah seviyesinin - arttırılma zorunluğu, daha ilerde göreceğimiz gibi, aynı zamanda sömürülen ülkelerdeki devrimci potansiyeli ve devrime itici saikleri zayıflatmak için de gereklidir.

(5) «AYDINLIK dergisi kurucuları» da aynı fikirdedirler! Ancak, AYDINLIK'ın birinci sayısındaki «Dünya, Türkiye ve Devrimci **Mücadele**» başlıklı yazılarının «emperyalizm» bölümünde «emperyalizmin işleyiş biçimini *tam olarak kavrıyamazsak, emperyalizme* karşı mücadele edemeyiz» demelerine rağmen, «emperyalizmin işleyişini» açıklamaya yönelmiş hiçbir ciddi çabalarına henüz rastlıyamıyoruz. *Emperyalizmin işleyişini açıklamak,* Lenin'in ortaya attığı ve Mao'nun katkıda bulunduğu evrensel çelişmeleri, aynı yazı içinde tekrar tekrar yazarak (s. 2, s. 5) *mümkün olmaz. Bu çelişmeler, önünde-sonunda* birer soyutlamadır ve emperyalizmin niteliğini tanımlamaya yardım ederler, yoksa işleyişini anlamaya değil. Esasen AYDINLIK'çılar *aynı yazının başka bir yerinde de* (s. 12) «sömürülen ülkelerdeki en ufak reform istek lerini emperyalizmin düşmanı» ilân ederek, «emperyalizmin işleyişini» ne kadar bildiklerini *ortaya koymaktadırlar. Reformların,* ezilenler için genellikle iyi bir uyku ilâcı olduğunu bilmemek belki ayıp değildir ama, bu bilginin üzerine «anti-emperyalist taktikler» inşa etmeyu kalkışmak en azından şımarıklıktır.

(6) Fazla bilgi için bk. Seymour S. Goodman, **Dış Ticaret ve Gelişme Hakkında Denemeler** çev. Asaf Savaş Akat, İktisat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1968, s. 78.

(7) H.D. Malawya, **Sovyetler Birliği ile Azgelişmiş Ülkeler Arasında İşbirliği, çev.** Selâhattin Hilav, Gerçek Yayınları, İstanbul, 1965, s. 20.
Pierre Jaleé, **Yoksul Ülkeler Nasıl Soyuluyor?,** çev. Selâhattin Hilav, Yön Yayınları, İstanbul, 1965, s. 76.

(8) Fazla bilgi için bk. Charles Bettelheim, **Şüpheli Azgelişmişlik,** «Sosyalist Plânlama» içinde, çev. Kenan Somer, Evren Yayınları, İstanbul, 1965, s. 44-45.

(9) Viktor Tyagunenko, **Problems of Contemporary National-Liberation Revolutions,** Moskova, s. 136.
İdris Küçükömer, **İktisat İlkeleri Üzerine,** Cilt II, İktisat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1967, s. 168-169. Goodman, a.g.e., s. 79.

TÖS VE SOSYALIZM

F. ERTUĞRUL

TÖS Genel Başkanı Fakir Baykurt, TÖS için sosyalist mücadelenin gereğini, TÖS yönetiminde ilk kez bir açış konuşmasıyla açıkça ortaya koymuştur. TÖS'ün 2. Olağan Kongresi'ndeki açış konuşmasında Baykurt, şunları söylemiştir :

«...sosyalizme açık olan Anayasamıza kızanlar, 'Türkiye sosyalist olacaktır' denildiği zaman cin ifrit kesilenler, boş yere çırpınmaktadırlar. Onların dediği değil, tarihin dediği olacaktır. Yalnız Türkiye değil, bütün dünya sosyalist olacaktır.»

Bu sözlerin, Türkiye'de sosyalizm sözünün hilâfsız tekrarlandığı yıllarda değil de, sol cephede «oportünistlik» suçlamalarına sebep olabildiği bir dönemde söylenmiş olması, ilginçtir. Her ne hal ise, bu fikir TÖS yönetiminde ileri bir görüş aşaması, bir anlayış dönemecidir. Şüphesiz ki bir eylem örgütü olan TÖS için daha da önemlisi, dönemeci eylemde de dönebilmektir. Ve eğer bu «doğru» kabul edilirse TÖS'ün asıl eylem dönemecini aşması mutlaka sağlanacaktır. Bunun nasıl olacağı ayrı bir konudur ve esasen bazı eleştiri ve öneriler de mevcut olduğuna göre pek bilinmeyen bir şey de değildir. Yani iş, asıl içtenliğe ve beceriye kalmaktadır.

TÖS'ün devrimci savaşının sosyalist niteliği nedir?

TÖS, bir öğretmen sendikasıdır. Öğretmenler, her ne kadar dolaylı işçi iseler de, maddî hayat şartları, öteki hizmet ve üretim işçilerininkine oranla ne de olsa biraz daha iyidir ve onların üretim ilişkileri içindeki yeri küçük burjuvazinin aşağı kesimlerindedir. Küçük burjuvazinin bugünkü ekonomik durumuna gelince: Öğretmenler, nüfuzlu olmayan bütün öteki devlet memurları ve aydınlar, küçük emtia üreten köylüler, küçük esnaf ve zanaatkârlar, yani aşağı kesimiyle topyekûn küçük burjuvazi, bugün Türkiye'de emperyalizmin, işbirlikçi kapitalizmin ve biraz da feodalizmin damgasını taşıyan bu sömürü düzeninden umut kesmeye başlamışlardır.

Kapitalist üretim ilişkilerinin sonucu olan adaletsiz gelir dağılımından ileri gelen böyle bir durumda, sömürü düzeninden gına getiren küçük burjuvazi için, proletarya iktidarı korkulacak bir nes ne olmaktan çıkmaya yüz tutar. Tabiî böyle bir sonucun sağlanmasında ideolojik devrimci çabaların da rolü vardır. Onun için, başta işçi sınıfının siyasal örgütü olmak üzere, bu dönemde bütün devrimci kuruluş ve kişilere düşen görev, proletarya iktidarı fobisinden kurtulmaya yüztutan küçük burjuvaziye, çeşitli yöntemlerle, proletaryanın bağımsız ve sömürüsüz düzenini tanıtmak ve ideolojisini aşılamaktır. Bu yönde yapılacak sıkı ve dikkatli bir çalışma iledir ki, maddî şartların itici gücü altında sömürü düzenine ters düşmeye başlayan küçük burjuvazi, kararsızlıktan kurtulacak, engin gücüyle siyasal iktidara yürüyen proletaryanın yanında yer alacaktır.

TÖS'ün devrimci savaşı bu genel çerçevenin dışında düşünülemez. Yani TÖS'ün devrimci savaşı, üretim güçleri- üretim ilişkileri çelişkisinin şiddetine ve buna bağlı maddî hayat şartlarına lâyık bir savaş olmak zorundadır. Bugün bu şartlar, öğretmenlerimizi de sömürü düzenine karşıkoymaya, ancak ve ancak emekçi sınıfların siyasal iktidarı ile kurulabilecek toplumsal düzeni özlemeye itmektedir. Bunun içindir ki Türkiye öğretmenleri bugün sosyalizme kesin olarak açıktırlar ve TÖS'ün devrimci savaşının sosyalist niteliği, ancak ve ancak Türkiye emekçilerinin siyasal iktidarını öngören genel çerçevenin dışına düşmemek şartıyla gerçekleşebilecektir. Bu durumda TÖS, öğretmenlerin şimdiki tabiî yönsemelerini, şirin görünüşlü egemen sınıf alternatiflerine boğdurmadan sosyalizme kanalize etmek zorundadır. Eğer sosyalizm, öğretmenler arasında, üretim ilişkilerinin ve maddî hayat şartlarının gerektirdiği ve yasaların elverdiği ölçüde tutunamıyorsa, ortada mutlaka yanlış bir tutum var demektir. Bu takdirde, TÖS'ün devrimci niteliğini belirleyen militan üyelerine düşen görev, sayısal başarılar önünde ezikliğe düşmeden ya da işin kolayına kaçmadan, yeni dönemecin eylemde de dönülmesi için, mücadeleye devam etmektir.

Burada başka bir noktaya daha değinmek gerekiyor :

Bilindiği gibi, öğretmen ya proletarya ya da küçük burjuva kökenlidir. Ayrıca, bütün öteki memur - aydın takımına oranla, yurt yüzeyinde en uzak köylere kadar en çok öğretmenler yayılmışlardır. Bu nedenle, yoksul halkla içiçe yaşar öğretmen.

Bu tablo, çoğu kez, öğretmenin devrimci mücadelesi için bir motor gibi gösterilmiştir. Oysa bunlar, öğretmenlik mesleğinde oldum olası vardır. Sözgelimi, öğretmenler Türkiye'de genellikle, ezilen halkın ıstıraplı dünyasını «akraba» ya da «insan» olarak oldum olası «hissen» yaşarlar. Ama onlar arasında sosyalist içerikli devrimci mücadele yönsemesi yakın yıllarda uç vermiştir. Demek ki ortada henüz ekonomik zorunluklar ve özellikle etkin bir devrimci ideolojik mücadele yokken, bir başına duygusal (üstyapısal) etkenler, devrimci savaşın motoru olamıyor.

Öğretmenlerin sınıf kökenleri, yurt yüzeyine yayılmış olmaları, yoksul halkın içine kök salmış olmaları v.b. TÖS'ün sosyalist devrimciliğinde tabiî ki önemli avantajlardır. Ama bir motor, bir itici güç değil!

Bu nokta şunun için önemlidir: Aile kökeni ya da fizik varlığı ile halk içinde yaşaması, öğretmeni sosyalist olmaya iten esas etken gibi alınırsa, proletaryanın görüş açısına hiç bir zaman girilemez ve bir «halktan yana» edebiyatıyla, olsa olsa küçük burjuva reformculuğu yapılabilir. Sosyalist devrimcilik asla!..

EMEK * Onbeş Günlük Sosyalist Gazete İki Haftada bir Pazartesi Günleri çıkar. Sahibi : Şaban ERİK * Genel Yayın Müdürü : Sadun AREN * Yazı İşleri Müdürü : Hüseyin ERGÜN * Yıl : 1 - Sayı 8 - Fiyatı : 150 Kuruş - 11 Ağustos 1969

Yönetim Yeri : Süleyman Sırrı Sokak 2/8 Yenişehir/ANKARA - Tel 17 05 76 * P.K. 276 Bakanlıklar/ANKARA * Abone Şartları : 13 Sayı : 12,5 TL., 26 Sayı : 25,— TL., 52 Sayı : 50,— TL. İLAN : Santimi 25,— TL. Yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir. Küçük yayın ilânları kelimesi 75 Kuruştur.

İstanbul Temsilciliği : S. Günay AKARSU Nuruosmaniye Cad. Benice Han - Cağaloğlu İstanbul * Telefon : 26 29 64 * İzmir Temsilciliği : Güner ELİÇİN, Akgerman Han 404 İZMİR * Tel : 24 986 * İstanbul Dağıtımı : Fuat BÜTE, Ankara Cad. 8 İstanbul * Tel : 27 89 49 * Dizgi ve Baskı : Baylan Basım ve Ciltevi